

Programma EFRO Vlaanderen 2021-2027

CCI	
Title in EN	ERDF 2021-2027 Flanders
Title in national language(s)	EFRO Programma Vlaanderen 2021-2027
Version	
First year	2021
Last year	2027
Eligible from	1-jan-2021
Eligible until	31-dec-2029
Commission decision number	
Commission decision date	
Member State amending decision number	
Member State amending decision entry into force date	
Non substantial transfer (art. 19.5)	Yes/No
NUTS regions covered by the programme (not applicable to the EMFF)	BE2 – Vlaams Gewest
Fund concerned	☒ ERDF
	☐ Cohesion Fund
	☐ ESF+
	☐ EMFF

1. Programmastrategie: belangrijkste uitdagingen en beleidsreacties

INTRODUCTIE

Het programma EFRO Vlaanderen 2021 – 2027 beoogt het versterken van de duurzame groei en concurrentiekracht van Vlaanderen, terwijl het tegelijkertijd de transitie naar een koolstofarme, circulaire en energie-efficiënte economie versnelt. Zo draagt het bij aan een sterke reductie van de Vlaamse CO2-emissies, en dus de realisatie van de Europese Green Deal.

Het programma kiest voor een sterke thematische concentratie, in lijn met de vereisten vanuit de EC. Zo verzekeren we optimale focus van de investeringen vanuit de relatief beperkte middelen. We structureren de programmastrategie dus volledig rond de beleidsdoelstellingen (hierna 'BD') 1 en 2 rond een Slimmer en Groener Europa. Als gevolg van COVID-19 komt het programma ook in het teken te staan van economische relance en herstel, met bijzondere aandacht voor digitalisering en duurzame stedelijke ontwikkeling (in lijn met de prioriteiten uitgewerkt in het Vlaamse Post-COVID relanceplan). Ook de gevolgen van de Brexit zullen de komende periode voelbaar zijn in Vlaanderen, met name in gebieden en sectoren met een sterke handelsrelatie met Groot-Brittannië (bv. Haven- en visserijsector West-Vlaanderen).

De erkenning van de provincie Limburg als transitieregio heeft tot gevolg dat er een apart budget voor Limburg voorzien wordt binnen het programma. Naast een geïntegreerde territoriale investeringsstrategie (GTI) voor Limburg voorzien we binnen het programma nog een GTI voor de provincie West-Vlaanderen, de regio Kempen, en een GTI voor de grootsteden Gent en Antwerpen om in te spelen op uitdagingen inzake slimme steden, klimaat en energie, en de transitie naar industrie 4.0.

We gaan hieronder in op de Vlaamse socio-economische situatie, evenals de Vlaamse en Europese beleidscontext om een beeld te schetsen van de Vlaamse uitdagingen en investeringsnoden. Dit vormt de basis voor de keuzes en invulling van de Specifieke Doelstellingen (SDs) binnen de twee BDs. Daarnaast noemen we onze uitgangspunten in de strategische aanpak voor de uitvoering en beheer van het programma.

Onze programmastrategie is opgebouwd langs 3 strategische lijnen, namelijk 2 inhoudelijke prioriteiten en 1 met betrekking tot de aanpak:

- 1) Slim Vlaanderen
- 2) Duurzaam Vlaanderen
- 3) Vlaanderen investeert

1. SLIM VLAANDEREN

1.1. Omgevingsanalyse en beleidscontext

De O&O-investeringen in Vlaanderen zijn jaar na jaar gestegen tot 2,9% van het bruto binnenlands product (bbp) in 2018 (€7,9 miljard), met een stijging van de publieke O&O-investeringen van 517 mln naar 990 mln tussen 2006 en 2018, maar ook een toenemend aandeel private bestedingen (tot 70% in 2018). Hiermee bestendigt Vlaanderen haar plaats in de subtop van innovatieve regio's in het Europese Regionale Innovation Scoreboard (in de categorie 'sterke innovatoren')

In het algemeen kent Vlaanderen een krachtig innovatief ecosysteem met een sterk uitgebouwde onderzoeks- en kenniscapaciteit, met name bij kennisinstellingen en bij grote ondernemingen. Op diverse domeinen is Vlaanderen mondiaal toonaangevend op vlak van technologisch onderzoek (o.m. via de Strategische Onderzoekscentra), en kan het bouwen op een stevig onderzoeksvalorisatie- en techtransfersysteem (universitaire TTOs) en internationaal competitieve speerpuntclusters/sectoren met sterke industriële spelers.

Ook KMO's zijn een belangrijke partner in dit ecosysteem, met name bij het omzetten van kennis in een commercieel product of dienst, en ze maken ook het gros uit van het Vlaams economisch weefsel. Zij hebben echter in mindere mate toegang tot onderzoeks- en innovatiecapaciteit, met name vanwege gebrek aan middelen of de nodige kennis en competenties op de werkvloer. Dit heeft als gevolg dat KMO's vaak verstoken blijven van innovatieve toepassingen die hun onderneming naar een hoger niveau kunnen tillen en dus competitiever kunnen maken.

De vermarkting van reeds ontwikkelde of nog in ontwikkeling zijnde kennis blijft een belangrijk aandachtspunt in Vlaanderen, en de stap naar economische valorisatie van onderzoek en ontwikkeling blijft te vaak achterwege. Het landverslag van de Europese Commissie (EC) stelt vast dat de investeringen in het innovatief ecosysteem nog te beperkt resulteren in nieuwe en groeiende KMOs, en dat het vaak ontbreekt aan onderliggende duurzame business modellen die opschaling en adoptie van toepassingen/oplossingen door industrie en eindgebruiker mogelijk maken.

Bij die opschaling (bewezen innovaties toepassen op grotere schaal) loopt het vandaag dikwijls mis, omdat deze fase kapitaalintensiever wordt en de financiering hiervoor ontbreekt (terwijl de return nog onzeker is). Veel kennisinstellingen en innovatieve ondernemingen zien hun innovatietraject sneuvelen in deze zogenaamde 'Valley of Death'. Samenwerking tussen kennisinstellingen en ondernemingen heeft een positief effect op het overbruggen van deze Valley, en Vlaanderen zet hierop dan ook sterk in (bv via het clusterbeleid en financiering vanuit Participatiemaatschappij Vlaanderen). Desondanks blijven inspanningen op het vlak van valorisatie en vermarkting van innovatieve toepassingen noodzakelijk.

Een belangrijke component in de industriële transformatie is digitalisering. Digitale transformatie maakt het eenvoudiger en efficiënter om grote hoeveelheden informatie op te slaan, te delen, te analyseren en verwerken, en te gebruiken voor het maken van beslissingen en het ondernemen van actie. Dit kan leiden tot volledige automatisatie van processen op basis van AI en machine learning. Digitalisering wordt vaak ingezet voor het verbeteren van een bedrijfsmodel (snellere markt-penetratie, kortere reactietijd op klanten,...) en productieprocessen (beter inzicht processen en lagere productiekosten), maar ook voor betere publieke dienstverlening (e-governance, Smart Cities, ...).

Van de 28 EU-lidstaten staat België op de negende plaats in de index van de digitale economie en maatschappij (DESI) 2020, met een hoge toegankelijkheid en gebruik van het internet en digitale diensten via draadloze en mobiele netwerken. België is de 3e lidstaat van de EU wat betreft het gebruik van digitale technologie voor het bedrijfsleven en -modellen, een proces dat almaar versneld zal moeten worden in het licht van industriële transformatie, met name voor KMO's, die in toenemende mate geconfronteerd worden met nieuwe digitale uitdagingen

Zoals hierboven al vastgesteld vinden innovatieve toepassingen moeilijker ingang bij KMO's, en digitalisering verloopt er dan ook eerder reactief. Om het digitaliseringsproces te incorporeren bij ondernemingen heeft de overheid een belangrijke ondersteunende rol (sensibiliseren, faciliteren en begeleiden). Samen met diverse structurele partners (zoals VOKA en Sirris) voorziet Vlaanderen in een aanbod op vlak van bedrijfsadvies en technologische begeleiding, in de eerste plaats gericht op kennisopbouw en -deling over beschikbare technologieën en eerste stappen richting implementatie.

Daarnaast rankt België 12e als het gaat om digitale vaardigheden, wat erop duidt dat op dit vlak nog belangrijke verbeteringen mogelijk zijn, zeker ook om de digitale kloof/ongelijkheid te dichten, en de negatieve gevolgen daarvan in onderwijs en arbeidsmarkt te dichten. COVID-19 heeft de urgentie hiervan duidelijk gemaakt.

Hetzelfde geldt volgens de DESI voor de e-overheid, waar België een 15e positie inneemt, maar wel met sterke verbetering in de laatste jaren richting het Europees gemiddelde. Voor het gebruik van deze diensten door de burgers is er nog een belangrijk potentieel. Ook van de overheid zélf worden dus inspanningen verwacht in het proces van digitale transformatie. De voordelen die digitalisering oplevert, gelden immers even goed voor overheden als voor ondernemingen, en kunnen ook voordelen opleveren bij ondernemingen die van deze toepassingen gebruik (kunnen) maken. Alle betrokken partijen (overheden, ondernemingen, burgers) hebben bijgevolg baat bij het digitaliseren van een goede dienstverlening bij de verschillende overheden ('no wrong door' principe in geval van vragen en proactieve matching met juiste producten en diensten op basis van gebruikersprofiel).

Vlaanderen zet onder andere via de beleidsagenda's rond digitalisering, AI en cybersecurity sterk in op digitale vaardigheden en digitale technologieën, in de eerste plaats gericht op bewustmaking en kennisdiffusie. Door toedoen van COVID-19 is digitalisering zowel in de economie als in de brede samenleving 'top of mind' geworden met versnelde uitrol van telewerken, e-health en afstandsonderwijs.

1.2. Investeringsprioriteiten

Om de Vlaamse innovatie-ambities waar te maken en optimaal bij te dragen aan de Europese doelstellingen op vlak van de transitie naar een klimaatneutrale economie is verdere versterking van de hele innovatieketen nodig. Hierbij besteden we bijzondere aandacht aan ondersteuning van latere fasen van het innovatietraject (TRL 6-8), met de nodige ondersteunende infrastructuur en omgevingen (living labs, pilot lines, demo-omgevingen). De beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie (2019-2024) bevestigt de nood aan gerichte investeringen in dergelijke infrastructuren, aansluitend bij kenniscentra en speerpuntclusters.

Het gaat hier om infrastructuur en omgevingen die eenvoudig toegankelijk zijn voor een breed spectrum van (potentiële) actoren, zowel kennisinstellingen als private ondernemingen en initiatieven, om de ontwikkeling van

open innovatie platformen en ecosystemen verder te bevorderen. Ook de toeleiding van (innovatieve) KMO's naar nieuwe en bestaande infrastructuur is een belangrijk aandachtspunt.

Industriële transformatie zorgt immers ook voor veranderingen binnen bedrijven zelf, waarbij het huidige functioneren in de toekomst mogelijk niet meer zal volstaan om succesvol te zijn. Technologische innovatie heeft daarnaast een belangrijke impact op werkgelegenheid. Huidige profielen veranderen vaak drastisch als gevolg van technologische evoluties en verdwijnen zelfs. Anderzijds worden ook bijkomende jobs gecreëerd waarbij vaak wel technologische kennis vereist is. Om de KMO's toegang tot de juiste technologie te verlenen en deze ook vlot te kunnen implementeren, is overkoepelende ondersteuning noodzakelijk.

Naast transitieregio Provincie Limburg, zijn in Vlaanderen enkele andere gebieden extra kwetsbaar voor de mogelijke negatieve gevolgen van industriële transformatie vanwege een groot aandeel klassieke maakindustrie in de economische structuur, met name de provincie West-Vlaanderen en de regio De Kempen.

Het landverslag van de EC stelt daarbij vast dat de investeringen in O&O en innovatie (te) sterk geconcentreerd zijn in een beperkt aantal bedrijfstakken, en pleit daarom voor O&O-investeringen in horizontale gebieden, zoals digitalisering (waaronder cyberveiligheid), gezondheid, mobiliteit & intelligente vervoerssystemen en energie.

De Vlaamse Strategie voor Slimme Specialisatie identificeert 10 prioritaire domeinen die in het innovatiebeleid centraal staan:

1. Duurzame chemie;
2. Duurzame Materialen
3. Slimme maakindustrie;
4. Gepersonaliseerde gezondheidszorg;
5. Gespecialiseerde logistiek;
6. Agro-Food industrie;
7. Smart systems;
8. Energie;
9. Cleantech;
10. Blauwe energie;

De beleidsnota EWI legt hierbij de link met grote maatschappelijke uitdagingen zoals klimaat, digitalisering en vergrijzing. Het oplossen van deze uitdagingen vraagt een grootschalige industriële transformatie met behulp van automatisering en geavanceerde productieprocessen (industrie 4.0) en transitie naar een post-fossiele economie (biobased, circulair, duurzame energiesystemen, klimaatadaptief...). Onder meer de Vlaamse beleidsagenda's rond AI en CS, gepersonaliseerde geneeskunde, waterstof alsook het Moonshotinitiatief rond de transitie naar een koolstofarme industrie spelen hierop in.

Digitalisering geldt als transversale prioriteit, die op vrijwel alle domeinen van het economisch en maatschappelijk leven een rol zal spelen. Digitale technologieën komen in diverse beleidsplannen aanbod. Daarom is vooral het zaak

praktische toepassingen te ontwikkelen. Zoals reeds aangehaald pleit ook de EC voor investeringen in digitalisering in verschillende domeinen (cyberveiligheid, e-health, mobiliteit, energie,...)

Een conceptueel kader waarin dit kan plaatsvinden is dat van 'smart cities', waarbij IT (via een netwerk van sensoren, internet en high tech apparaten) wordt gebruikt om een urbane of gemeentelijke omgeving te beheren en te besturen. Hierbij gaat het zowel om een slim functionerende interne administratie, als om publieke voorzieningen zoals bibliotheken, ziekenhuizen, het vervoerssysteem, de nutsvoorzieningen en de publieke ruimte. Het doel van een slimme stad is de levenskwaliteit verhogen door de stad efficiënter te organiseren en de afstand tussen de inwoners en het bestuur te verkleinen. Het realiseren van een 'smart city' vereist bijgevolg samenwerking tussen de overheid (stuurt proces aan), ondernemingen (leveranciers van technologie), kennisinstellingen (ontwikkelaars van technologieën) en burgers (eindbegunstigden van de dienstverlening die de smart city biedt).

Ook maakt digitalisering dat het verwerven van nieuwe vaardigheden binnen bestaande én nieuwe bedrijven en het onderwijs meer dan ooit cruciaal is om te overleven en/of een competitief voordeel te hebben, zeker in een internationale context. Daarbij zijn voor Vlaanderen ook de ontwikkeling van zowel generieke als meer specialistische digitale vaardigheden, en de verdere uitwerking van de relatie mens/werknemer-machine, belangrijke aspecten om digitale technologieën en toepassingen (denk aan AI en automatisering) verder te ontplooiën en uit te rollen in het economische en maatschappelijk weefsel. Hierbij zullen we hoogtechnologische applicaties (via bv. AR/VR) inzetten om op een efficiënte manier competenties en vaardigheden bij te brengen en dit op zeer uiteenlopende domeinen.

Naar aanleiding van COVID-19 is het inclusieve aspect van digitalisering een aandachtspunt gebleken. Investeringen in digitale en groene vaardigheden en in o.a. slimme maakindustrie, de energiesector en circulaire en biogebaseerde bio-economie zijn cruciaal voor jobcreatie, want ze leggen de basis voor een veerkrachtige economie.

2. DUURZAAM VLAANDEREN

2.1. Omgevingsanalyse en beleidscontext

In het Belgisch Nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 (NEKP, 2019) engageert Vlaanderen zich om haar niet-ETS broeikasemissies/CO₂-uitstoot tegen 2030 met 35% te verminderen ten opzichte van 2005, en werkt hierbij de nodige maatregelen uit. Momenteel zijn deze voorzien om een begrote reductie van 32,6% te bewerkstelligen, en garandeert Vlaanderen om het verschil tot -35% minstens via flexibiliteitsmechanismen te vervullen. Maar Vlaanderen plant ook nog bijkomende inspanningen, beleid en projecten nodig om tot de vereiste afname te kunnen komen.

Naast het verhogen van de energie-efficiëntie in alle sectoren, besteedt het Vlaams Energie- en Klimaatplan veel aandacht aan het aanpassen van het energiesysteem als geheel. Het totale energieverbruik daalt zeer geleidelijk, en het aandeel hernieuwbare energie stijgt op dezelfde wijze tot 6,7% in 2017. Inzet voor Vlaanderen is dit aandeel sneller te doen stijgen, met een volledige transformatie van het energiemodel van productie, levering en consumptie als ambitie en einddoel. De nota 'Visie 2050: een langetermijnstrategie voor Vlaanderen' maakt van de energietransitie één van de 7 prioritaire transitiegebieden.

Op vlak van vervoer nam de CO₂-uitstoot met 3% toe, veroorzaakt door zowel een geleidelijke toename van het autoverkeer en met name een sterke stijging van het goederenvervoer over de weg. Naast deze negatieve milieueffecten benadrukt de landenspecifieke aanbeveling van de EC daarbij dat Vlaanderen ook kampt met een hardnekkige en almaar ernstigere verkeerscongestie.

Autoverplaatsingen blijven dominant in de Vlaamse mobiliteit, met ook een laag aandeel multi-modaliteit (verplaatsingen met meer dan één vervoersmiddel). Slechts 6% van het totale aantal verplaatsingen en 19% van het totale aantal afgelegde verplaatsingskilometers gebeurt met meer dan één vervoersmiddel. Deze lage cijfers zijn te verklaren omdat de Vlaamse mobiliteitsnetwerken, en -modi onvoldoende met elkaar zijn verbonden. Bijkomend heeft COVID-19 ons vervoerspatroon (opnieuw) sterk geïndividualiseerd: verhoudingsgewijs is meer de eigen personenwagen maar ook beduidend meer de fiets genomen; ook de verkoop/leasing van fietsen en met name e-bikes is sterk gestegen als gevolg hiervan.

Steden zijn, mede omwille van hun dichtheid aan vervoersknooppunten en voorzieningen, de aan-trekkingspolen op vlak van wonen, bedrijvigheid en innovatie. Zoals aangegeven in de landenspecifieke aanbeveling van de EC betreft één van de grootste uitdagingen het bevorderen van een duurzame multimodale mobiliteit in steden en tussen de stedelijke en landelijke gebieden.

Voor goederenverkeer geldt dat er binnen de beschikbare infrastructuur nog veel potentieel is om de congestie en CO₂-uitstoot terug te dringen door multimodaliteit, bv.. op basis van watertransport.

Naast maatregelen gericht op CO₂-reductie en het tegengaan van de klimaatverandering (mitigatie) is ook strategisch beleid noodzakelijk voor aanpassing aan klimaatverandering, de zogenaamde de klimaatadaptatie. De gevolgen van klimaatverandering laten zich inmiddels immers voelen in vrijwel alle economische sectoren en hebben een impact op onze samenleving en leefomgeving.

De klimaatverandering leidt in Vlaanderen tot perioden van aanhoudende droogte die steeds meer tot watertekorten leidt. De Vlaamse regering legt sterk de nadruk op het verhogen van de weerbaarheid tegen droogte

en waterschaarste door middel van de Blue Deal. Deze Blue Deal moet op een structurele manier de droogteproblematiek tackelen, met een verhoogde inzet van middelen.

Het totaal neerslagtekort gedurende het zomerseizoen zal tegen 2100 verdubbelen tot 485 mm, tegenover 237 mm in het huidig klimaat. Een extreem neerslagtekort dat zich nu gemiddeld eens om de 20 jaar voordoet, zal zich in de toekomst gemiddeld eens om de 2 jaar kunnen voordoen. Door een combinatie van een hoge bevolkingsdichtheid en een relatief beperkte aanwezigheid van oppervlakte- en grondwater heeft Vlaanderen een van de laagste waterbeschikbaarheden per inwoner van Europa. Daarnaast verbruiken we veel water en worden de grondwaterlagen te weinig aangevuld. We hebben veel inwoners en veel waterintensieve economische activiteiten op een kleine oppervlakte. Een oppervlakte die meer en meer verhard is. Belangrijke thema's binnen de Blue Deal zijn dan ook het sensibiliseren van particulieren, het stimuleren van ontharding en het verhogen van de bevoorradingszekerheid.

Bij langdurige droogte en te lage grondwaterstand ontstaat het risico op situaties waarbij de drinkwatervoorziening niet volledig meer kan worden gegarandeerd, of de binnenvaart kan worden beperkt door de lage waterstanden. Maar ook andere sectoren waarbij water een essentieel element vormt binnen het productieproces kunnen hierdoor hinder ondervinden. Zo kan watertekort schade toebrengen aan gewassen en hun groei beperken, en dus aan de agrarische opbrengsten of kan het leiden tot het stilleggen van industriële processen die water nodig hebben als grondstof of koelmiddel. Daarnaast kan droogte leiden tot verminderde waterkwaliteit of tot beperkingen voor de binnenscheepvaart. Zowel particulieren, landbouw als industrie ondervinden reeds de gevolgen van de droogteproblematiek en worden structureel binnen de Blue Deal betrokken. Investerings in innovatie moeten het watersysteem slimmer, robuuster en duurzamer maken.

Tegelijk krijgt Vlaanderen steeds vaker te maken met extreme weersfevents, zoals extreme neerslag met wateroverlast en -schade tot gevolg (onder meer in versteende steden), hittegolven en stedelijke hitte-eilanden. Projecties gemaakt door VITO laten zien dat in een laag klimaatscenario het aantal hittegolfgaardagen in rurale gebieden tegen het einde van de eeuw verhoogt van 13 naar 26, en in stedelijke gebieden van 21 naar 39.

Door de klimaatverandering stijgt de zeespiegel, wat kan leiden tot meer overstromingen, kusterosie en zelfs de inname van laaggelegen gebieden door de zee. Zeewater kan ook ondiepe (zoet)waterlagen aantasten en zo de water-bevoorrading bedreigen en lokale ecosystemen aantasten. Statistische analyse van de eigenlijke meetwaarden aan de Belgische kust toont dat het jaargemiddelde zeeniveau in 2017 bijna 13 cm hoger ligt dan bij het begin van de meetreeks enkele decennia geleden. Projecties naar het tijdvak 2100 voor het midden-impacts scenario wijzen naar een mogelijke zeespiegelstijging in de orde van grootte van 80 cm, alhoewel er ook scenario's bestaan die een grotere stijging voorspellen. De Green Deal besteedt daarnaast ook aandacht aan de circulaire en biogebaseerde bio-economie. Op 11 maart 2020 werd een nieuw Actieplan Circulaire Economie gepubliceerd; "Voor een schoner en concurrerender Europa". Dit Actieplan heeft 3 doelstellingen, met name het versterken van het concurrentievermogen van de Europese industrie, het versterken van de positie van de consument en het beschermen van de natuurlijke omgeving. Vandaag is onze economie sterk lineair: slechts 12% van materialen en hulpbronnen blijven in de kringloop, met negatieve economische en ecologische consequenties.

Het Vlaams regeerakkoord 2019-2024 bevestigt het belang van de transitie naar een circulaire en biogebaseerde bio-economie om de Vlaamse economie future proof te maken. Het streven naar een maximale circulaire en

biogebaseerde bio-economie sluit aan bij de transversale strategische doelstellingen van het regeerakkoord. In de huidige legislatuur (2019-2024) werden de volgende 6 thema's als werkagenda's op touw gezet: circulair bouwen, chemie/kunststoffen, andere productieketens (textiel, electronica, technologische sector, ...), waterkringloop, bio-economie en voedselketen.

2.2. Investeringsprioriteiten

In lijn met het landenrapport 2019 van de EC identificeren we de volgende investeringsbehoeften met hoge prioriteit om het energieverbruik te doen dalen, het aandeel koolstofarme en schone energieproductie te vergroten:

1) Energie-efficiënte renovatie van private en sociale woningen en openbare gebouwen aanmoedigen, met bijzondere aandacht voor de sociale sector. Met betrekking tot private woningen kan EFRO-steun toegekend worden aan demonstratieprojecten, maar niet aan individuele particuliere eigenaars.

Ondanks de substantiële inspanningen en behaalde resultaten, ook vanuit EFRO, blijft een intensieve aanpak op vlak van een energie-/CO₂-neutrale bebouwde omgeving nodig.

Met betrekking tot residentiële gebouwen moeten de energienormen en prestatie-eisen versneld gerealiseerd worden voor zowel nieuwbouw, als voor zogenaamde ingrijpende energetische renovaties. De bouwsector kent reeds vele nieuwe technieken om te voldoen aan de strenge normen en eisen. Het toepassen van nieuwe concepten, materialen en procedés vergt het continue onderhouden en uitbouwen van opleiding en kennis van personen werkzaam in de bouwsector, en het verder dissemineren van deze technieken en materialen naar de markt toe. Het EFRO-beleid wordt ingezet als extra katalysator om het Plan Vlaamse Veerkracht kracht bij te zetten en economisch herstel te bevorderen.

Het aanzienlijke verouderde patrimonium aan sociale huurwoningen in Vlaanderen vormt een aandachtspunt: 168.000 woningen, voor een groot deel uit de jaren '60 en '70. De sociale huisvestingssector is dan ook een belangrijke, mogelijk zelfs de grootste, bouwheer in Vlaanderen. De sociale huisvestingsmaatschappijen hebben een belangrijke taak in het energie-efficiënter maken van deze woningen. Met de beperkte beschikbare budgetten moeten verschillende beleidsdoelstellingen verzoend worden: voldoende sociale woningen aanbieden, het bestaande patrimonium energiezuinig renoveren en nieuwbouw realiseren die voldoen aan de strengere energieprestatie-eisen.

In het licht van de klimaatuitdaging, de energietransitie en de “renovatiegolf” die ermee gepaard gaat, staan de Vlaamse lokale besturen voor de uitdaging grootschalige energetische renovaties door te voeren en slimme lokale energiesystemen te ontwikkelen.

2) Productie en consumptie hernieuwbare energie bij verwarming en koeling aanmoedigen en bevorderen.

De productie van (hernieuwbare) energie gebeurt steeds meer decentraal. Hierdoor staan burgers en ondernemingen in toenemende mate mee in voor hun eigen energievoorziening. Dit vereist een totale reorganisatie van de opslag en toelevering van energie naar huishoudens en bedrijven, op maat van hun individuele behoeftes en in de juiste aangepaste mix van verschillende energiebronnen. Voor dit laatste is een belangrijke rol weggelegd voor ‘smart grids’, die dergelijke flexibiliteit in opslag en toelevering mogelijk maken. Deze toepassingen zullen verder ontwikkeld en geïmplementeerd moeten worden om de energietoelevering te kunnen verzekeren en beheren, ook op de momenten dat er te weinig of te veel hernieuwbare energiebronnen elektriciteit kunnen leveren. Dit past ook in het actiepunt uit het energie- en klimaatplan 2030 om de industriële energiedragers met 10% te vergroenen tegen 2030, waarvoor momenteel een potentieelstudie wordt opgemaakt. Investerings in warmte- en koudnetten kunnen daar deel van uitmaken.

3) Investeren in klimaatadaptatie.

Om waterschaarste tegen te gaan zet Vlaanderen vol in op de Blue Deal. We leggen hierbij de nadruk op het verhogen van onze weerbaarheid tegen droogte, onder meer via circulair waterbeleid en de actieve inzet van een veerkrachtige ruimte om de klimaatverandering te milderen.

Extremere weersvormen uit zich echter niet enkel in droogte, maar ook in kortstondige periodes van zeer hevige regenval.

Bij een hoge zeespiegelstijging kan een verandering in de huidige wijze van kustverdediging noodzakelijk zijn. Door de onzekerheid over het tempo van de klimaatverandering stelt zich de vraag naar het nemen van investeringsbeslissingen, zowel naar timing als naar omvang (adaptieve kustverdediging, rekening houdend met extremere stijgingen dan voorzien).

Ruimte dient zoveel mogelijk multifunctioneel te worden ingezet. Creatie van groene en blauwe infrastructuur die bijdraagt aan de leefbaarheid van steden, maar ook aan waterhuishouding (wateropvang, -buffering en infiltratie tegen verdroging, beperking overstromingsrisico), of het gebruik van overstromingsgevoelige ruimte voor zowel de bescherming tegen overstromingen of wateroverlast als de aanpak van droogte en waterschaarste.

Meer groene infrastructuur is voor Vlaamse lokale besturen (in het bijzonder de (groot-)steden) eenaandachtspunt. Als gevolg van COVID-19 is de waardering van groene en open ruimte toegenomen. Zo heeft nog steeds een groot deel van de bevolking geen toegang tot wijkgroen. Wijkgroen zijn stukken groen van minimum 10 hectare die deel uitmaken van de openbare ruimte, landbouwgrond niet meegerekend.

4) Het bevorderen van duurzame multimodale mobiliteit.

Om negatieve gevolgen van de verkeerscongestie tegen te gaan, en multimodale mobiliteit te bevorderen, is zowel infrastructuur, maar ook slim data-gedreven verkeersmanagement nodig. Via data kunnen verkeersstromen worden gemonitord en kunnen nieuwe innovatieve oplossingen worden bedacht en toegepast. Het uitdijende 'Internet of Things' laat toe om vervoersstromen efficiënt, flexibel en betrouwbaar te beheren en te controleren, wat het pad effent voor een synchromodaal vervoerssysteem en slimme logistieke diensten.

Geconnecteerde en autonoom rijdende voertuigen bieden daarnaast kansen op veiliger en vlotter verkeer (minder ongevallen, kortere volgfstanden). Vlaanderen heeft op het vlak van autonome voertuigen en geconnecteerde mobiliteit al een aantal pilootprojecten lopen. Dit biedt eveneens uitzicht op nieuwe businessmodellen, bv. op basis van Mobility as a Service waarbij mensen een mobiliteitsdienst aankopen als goedkoper alternatief voor eigen bezit van de modus (deelauto's/fietsen)

De fiets is een basisschakel in een multimodaal mobiliteitssysteem, als gezonde, klimaatvriendelijke en eenvoudig combineerbare modus. Dit vergt volgehouden inspanningen voor de uitbreiding en verbetering van fietsinfrastructuur en -voorzieningen.

Circulaire en biogebaseerde bio-economie als transversaal thema

Circulariteit geldt als algemeen principe dat op alle aspecten van een duurzaam Vlaanderen inwerkt. EFRO onderschrijft daarmee het transversaal thema circulaire en biogebaseerde bio-economie, gekaderd in de Lange Termijnvisie 2050 van Vlaanderen en herbevestigd in het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024.

Een circulaire en biogebaseerde bio-economie vormt een invalshoek in elk van de geselecteerde investeringsbehoeften. Een circulaire en biogebaseerde bio-economie helpt ons te verzekeren van de beschikbaarheid van schaarse grondstoffen, leidt tot innovatie.. Een circulair waterbeleid verhoogt dan weer onze weerbaarheid tegen droogte én verbetert de waterkwaliteit.

Daarnaast zetten we ook in op projecten rond het sluiten van onze waardeketens. Via het vernieuwde publiek-privaat platform Vlaanderen Circulair zal worden ingezet op werkagenda's voor 6 kringlopen: kunststoffen, bouw, voedsel, water, bio-economie en maakindustrie (focus op elektronica en textiel). Naast de werkagenda's, die actie op korte termijn beogen, wordt er parallel een overkoepelende roadmap opgemaakt die Vlaanderen naar de circulariteit moet gidsen op langere termijn. Het testen en opschalen van innovatieve technieken rond preventie, hergebruik en recyclage binnen deze waardeketens zijn het uitgangspunt van Vlaanderen Circulair.

3. VLAANDEREN INVESTEERT

Wat projecttypes betreft continueert het programma de sterke nadruk op grotere investeringsprojecten, omdat deze bewezen hebben voor grotere impact te kunnen zorgen. Om die reden mag deze focus zelfs verder versterkt worden. Waar mogelijk gaat dit type projecten wel hand in hand met werkingsprojecten, die ook als afzonderlijk projecttype behouden blijven.

De focus op investeringsprojecten is ingegeven door 5 overwegingen:

- 1) Duurzaam karakter: het is inherent aan investeringsprojecten dat ze een zekere duur-zaamheid in zich dragen. Niet enkel intrinsiek (een gebouw wordt nu eenmaal langdurig gebruikt), maar ook omwille van hun beoogde finaliteit (inzet op voor Vlaanderen prioritaire thema's);
- 2) Groot hefboomeffect: de projecten zijn gericht op economische valorisatie en hebben in die zin een groot hefboomeffect. Gezien het feit dat de projecten zich richten tot een breed spectrum van vaak kleine ondernemingen, die een dergelijke investering op zichzelf niet kunnen dragen, gaat het hefboomeffect een stuk verder dan de 'return on investment' van de promotor zelf.
- 3) Additionaliteit: de projecten passen in een onderbouwde strategie (slimme specialisatie en cluster-beleid), die ook afgestemd is met Europese prioriteiten, en verlengen het steunbare traject door de inzet op infrastructuur en werking die niet via het reguliere beleid gefinancierd kan worden.
- 4) Synergie: Hiermee samenhangend zien we vooral een wisselwerking met ESF+. Denk bv. aan projecten rond levenslang leren, waarbij via EFRO in opleidingsinfrastructuur geïnvesteerd wordt en de werking rond opleidingen via ESF gesubsidieerd wordt. Bij uitbreiding geldt dit ook voor andere Europese programma's (Interreg, LIFE+, Horizon Europe, etc.) voor het downscalen resp. demonstreren of implementeren van resultaten van Europese programma's naar de Vlaamse context of het upscalen van EFRO-projecten naar grotere Europese programma's. Het initiatief hiervoor ligt in de eerste plaats bij de betrokken projectpromotoren zelf. Bij de uitvoering van het EFRO-programma zal worden toegezien op de coördinatie met de aangewezen Europese en Vlaamse instrumenten zodat de complementariteit en synergie met deze andere instrumenten verzekerd blijft.

5) Visibiliteit: Investeringsprojecten hebben intrinsiek een grotere visibiliteit. Dit heeft als voordeel dat dergelijke EFRO-projecten vaak zichtbaar zijn voor een breed publiek.

Daarnaast zal Vlaanderen opnieuw gebruik maken van het instrument Geïntegreerde Territoriale Investing (GTI). GTI's hebben het voordeel dat ze projecten voortbrengen die sterk gedragen zijn door het werkveld en bijdragen tot een hoog uitvoeringspercentage.

Om de doorwerking van de resultaten uit de vorige programmaperiode te waarborgen en, rekening houdend met de opgedane ervaringen, met de subregionale actoren adequaat in te spelen op nieuwe opportuniteiten continueren we de 4 actuele GTIs:

- 1) De GTI Limburg resulteert uit de erkenning van Limburg als transitieregio, het gevolg van mindere socio-economische situatie op basis van enkele kernindicatoren, met name BBP per capita maar ook (langdurige) werkloosheid en het verdwijnen van banen in de maakindustrie.
- 2) De GTI West-Vlaanderen werkt verder aan de structurele versterking van de West-Vlaamse economie, mede in het licht van het ondervangen van de gevolgen van Brexit, waaronder onderzoekcapaciteit afgestemd om KMOs en ontwikkelen van digitale en groene vaardigheden.
- 3) De GTI Kempen maakt verder werk van de industriële transformatie om haar afhankelijkheid van een beperkt aantal grote bedrijven, bedrijfsinkrimpingen en -sluitingen het hoofd te bieden.
- 4) De GTI duurzame stedelijke ontwikkeling voor de grootsteden Antwerpen en Gent. Omwille van de schaalgrootte en dichtheid van de steden Antwerpen en Gent ten opzichte van de andere Vlaamse centrumsteden opteert Vlaanderen voor een specifieke benadering voor beide grootsteden. De inzet van 10% van de middelen voor duurzame stedelijke ontwikkeling zal via deze GTI verlopen, waarbij de Europese verplichting van minstens 8% wordt nageleefd.

De specifieke context van de grootsteden (gekenmerkt door grotere sociale verschillen) en van Limburg, West-Vlaanderen en de Kempen (gekenmerkt door structurele socio-economische handicaps en negatieve gevolgen van de-industrialisatie) maakt immers dat uitdagingen op vlak van digitalisering en duurzaamheid, maar evengoed COVID-19 een sterkere weerslag hebben en bijkomende investeringen nodig hebben voor de transitie op vlak van slimme steden, klimaat- en energie, en industrie 4.0

Tabel 1		
Beleidsdoelstelling	Specifieke doelstelling	Motivering (samenvatting)
1 - Een competitiever en slimmer Europa door de bevordering van innovatieve en slimme economische transformatie en regionale ICT-connectiviteit	<u>1.1. Het ontwikkelen en versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en het invoeren van geavanceerde technologieën</u>	<p>Zowel uit de beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid & Innovatie als het landenverslag van de Europese Commissie blijkt dat er bijkomend nood is aan gerichte investeringen in (gedeelde) O&O&I-infrastructuren, aansluitend bij de Vlaamse kenniscentra en speerpuntclusters.</p> <p>Bijzondere aandachtspunten rond onderzoek en innovatie zijn onder andere:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) de verdere bevordering van open innovatieplatformen en ecosystemen, toegankelijk voor een breed spectrum van actoren (waaronder kennisinstellingen en ondernemingen); 2) de toeleiding van KMO's naar nieuwe en ook de bestaande infrastructuur om de interactie met kennisinstellingen te versterken en de omzetting naar commerciële producten en diensten te versnellen; 3) meer investeringen in horizontale gebieden, zoals digitalisering (denk aan cyberveiligheid, e-health, intelligente vervoerssystemen, slimme energiemeter) en circulaire en biogebaseerde bio-economie, die een sectorale benadering overstijgen en die op hun beurt moeten leiden tot nieuwe KMO's. <p>Het werken vanuit transitie rond klimaat- en energie, circulaire en biogebaseerde bio-economie, digitalisering en industrie 4.0, alsook de relance als gevolg van COVID-19 benadrukt de urgentie van de ontwikkeling en implementatie van praktische toepassingen op basis van geavanceerde technologieën, waarvoor een versterkte samenwerking tussen kenniscentra, clusterorganisaties, maakindustrie en KMO's noodzakelijk is.</p>
1 - Een competitiever en slimmer Europa door de bevordering van innovatieve en slimme economische transformatie en regionale ICT-connectiviteit	<u>1.2. De voordelen benutten van digitalisering voor burgers, bedrijven, onderzoeksorganisaties en overheden</u>	<p>Van de 28 EU-lidstaten staat België op de negende plaats in de index van de digitale economie en maatschappij (DESI) 2020.</p> <p>Via de beleidsagenda's rond digitalisering, AI en cybersecurity zet Vlaanderen dan ook sterk in op digitale vaardigheden en digitale technologieën. Als gevolg van COVID-19 hebben telewerken, e-health en afstandsonderwijs ook in versneld tempo ingang gevonden in onze dagelijks leven.</p> <p>Werkpunten rond digitalisering zijn onder meer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) het collecteren, aggregeren, opslaan, analyseren en beveiligen van data;

		<ol style="list-style-type: none"> 2) de uitrol van 5G en daarmee samenhangend de ontwikkeling en gebruik van nieuwe applicaties; 3) het gebruik van digitale technologie door met name KMO's; 4) digitalisering van lokale publieke dienstverlening, bv. toepassingen rond e-government en smart cities; 5) digitalisering in horizontale beleidsdomeinen zoals gezondheid, mobiliteit, energie...
<p>1 - Een competitiever en slimmer Europa door de bevordering van innovatieve en slimme economische transformatie en regionale ICT-connectiviteit</p>	<p><i>1.4. Het ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap</i></p>	<p>België staat op de 12^e plaats in DESI als het gaat om digitale vaardigheden. Er is ruimte voor verbetering, te meer omdat België op zich goed scoort op vlak van digitale ontsluiting (internet via glasvezel en 4G-netwerk). COVID-19 heeft het belang hiervan nog aangescherpt.</p> <p>Verbeterpunten met betrekking tot digitale vaardigheden zijn onder andere:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) de aanpak van digitale ongelijkheid in relatie tot onderwijs en arbeidsmarkt; 2) het verwerven van digitale vaardigheden binnen bestaande én nieuwe bedrijven; 3) de inzet van hoogtechnologische applicaties (AR/VR) om die digitale vaardigheden aan te leren en aan te scherpen; 4) Daarnaast zijn ook zogenaamde soft-skills, vaardigheden rond klimaat, energie en circulaire en biogebaseerde bio-economie, en een positief-constructieve mindset rond samenwerken, internationalisering, service design, etc. belangrijk om slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap mogelijk te maken.
<p>2 - Een groenere, koolstofarme transitie naar een koolstofneutrale economie en een veerkrachtig Europa door de bevordering van een schone en rechtvaardige energietransitie, groene en blauwe investeringen, de circulaire economie, klimaatmitigatie en -adaptatie, risicopreventie en -beheer, en duurzame stedelijke mobiliteit</p>	<p><i>2.1. Het bevorderen van energie-efficiëntie en het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen</i></p>	<p>Om de engagementen rond de reductie van broeikasemissies/CO₂-uitstoot in het Belgisch Nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 (NEKP, 2019) te realiseren dient Vlaanderen bijkomende inspanningen te leveren om tot de vereiste afname te kunnen komen van 35% tegen 2030, in alle sectoren.</p> <p>In het licht van de Europese “renovatiegolf” blijft een intensieve aanpak op vlak van een energie-/CO₂-neutrale bebouwde omgeving absoluut nodig, waaronder volgende ‘werven’:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) versnelde realisatie van energienormen en energieprestatie-eisen voor (ver)nieuwbouw door het toepassen van nieuwe concepten, materialen en procedés en versterken van de vaardigheden om deze effectief toe te passen; 2) energetische renovaties van het aanzienlijke verouderde patrimonium aan sociale huurwoningen in Vlaanderen 3) energetische renovaties van het publiek patrimonium

		4) verhoging renovatiegraad residentiële gebouwen alsook bedrijfshuisvesting (kantoren etc), via demonstratieprojecten (niet op niveau van individuele particuliere eigenaars)
2 - Een groenere, koolstofarme transitie naar een koolstofneutrale economie en een veerkrachtig Europa door de bevordering van een schone en rechtvaardige energietransitie, groene en blauwe investeringen, de circulaire economie, klimaatmitigatie en -adaptatie, risicopreventie en -beheer, en duurzame stedelijke mobiliteit	<u>2.2. Het bevorderen van hernieuwbare energie overeenkomstig Richtlijn (EU) 2018/2001, met inbegrip van de daarin vastgelegde duurzaamheidscriteria</u>	<p>Naast het verhogen van de energie-efficiëntie zet Vlaanderen binnen het NKEP in op een snellere verhoging van het aandeel hernieuwbare energie in de energiemix, met een totale reorganisatie van het energiesysteem (van productie over levering en opslag tot consumptie) als ultiem doel.</p> <p>Dit veronderstelt investeringen op vlak van decentrale productie en lokale consumptie van groene energie/elektriciteit op maat van bewoners en bedrijven door middel van:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) de aanleg van zogenaamde 'smart grids', die flexibiliteit in opslag en toelevering mogelijk maken. 2) verdere ontwikkeling en implementatie van toepassingen voor het optimaal beheer van de energietoelevering.
2 - Een groenere, koolstofarme transitie naar een koolstofneutrale economie en een veerkrachtig Europa door de bevordering van een schone en rechtvaardige energietransitie, groene en blauwe investeringen, de circulaire economie, klimaatmitigatie en -adaptatie, risicopreventie en -beheer, en duurzame stedelijke mobiliteit	<u>2.4. Het bevorderen van klimaatadaptatie en rampenrisicopreventie en weerbaarheid, rekening houdend met op ecosystemen gebaseerde benaderingen</u>	<p>De combinatie van een hoge bevolkingsdichtheid en een relatief beperkte aanwezigheid van oppervlakte- en grondwater leidt ertoe tot Vlaanderen een van de laagste waterbeschikbaarheden per inwoner van Europa. De klimaatverandering brengt dit fragiele evenwicht uit balans, met mogelijk ernstige gevolgen voor de waterkwaliteit, de drinkwatervoorziening, de voedselproductie en andere economische sectoren die van water afhankelijk zijn. Symptomatisch hiervoor zijn de acute watertekorten, waarmee Vlaanderen door de aanhoudende droogte van de laatste jaren geconfronteerd wordt.</p> <p>Aandachtspunten op vlak van klimaatadaptatie zijn onder andere:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) slimme waterberging en -zuivering om waterveiligheid te waarborgen en (drink)waterschaarste tegen te gaan; 2) het verhogen van onze weerbaarheid tegen droogte, onder meer via circulair waterbeleid, multifunctioneel ruimtegebruik en groen/blauwe netwerken.; 3) aanpasbare kustverdediging die adequaat kan inspelen op de mate waarop de zeespiegel zal stijgen in de toekomst.
2 - Een groenere, koolstofarme transitie naar een koolstofneutrale economie en een veerkrachtig	<u>2.8. Het bevorderen van duurzame multimodale stedelijke mobiliteit als onderdeel van de overgang</u>	In haar landenspecifieke aanbeveling ziet de EC het bevorderen van een duurzame multimodale stedelijke mobiliteit als één van de grootste uitdagingen. Op vlak van personenvervoer blijft de auto het dominante vervoersmiddel en kent Vlaanderen een gebrekkige aansluiting tussen

<p>Europa door de bevordering van een schone en rechtvaardige energietransitie, groene en blauwe investeringen, de circulaire economie, klimaatmitigatie en -adaptatie, risicopreventie en -beheer, en duurzame stedelijke mobiliteit</p>	<p><i>naar een koolstofneutrale economie</i></p>	<p>vervoersmodi; voor goederenverkeer is binnen de beschikbare infrastructuur, waterwegen in het bijzonder, nog veel potentieel om de congestie en CO2-uitstoot terug te dringen door multimodaliteit.</p> <p>Om negatieve gevolgen van de verkeerscongestie tegen te gaan, en multimodale mobiliteit te bevorderen zijn onder meer volgende maatregelen nodig:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) aanleg van bijkomende of aangepaste infrastructuur, niet het minst de verdere uitbreiding en verbetering van fiets(snel)wegen; 2) slim data-gedreven verkeersmanagement, waarmee niet enkel verkeersstromen worden gemonitord, maar op basis waarvan ook innovatieve oplossingen op vlak van multi- en synchromodaliteit van personen- en goederenvervoer kunnen worden ontwikkeld en toegepast. 3) opschaling van pilots met geconnecteerde en autonoom rijdende voertuigen die kunnen bijdragen tot een veiliger en vlotter verkeer, en die op hun beurt kunnen leiden tot nieuwe mobiliteitsdiensten (bv. deelauto's/ -fietsen).
---	--	--

2. Prioriteiten

2.A Prioriteiten uitgezonderd technische bijstand

2.A.1 Prioriteit 1: Een competitiever en slimmer Europa door de bevordering van innovatieve en slimme economische transformatie en regionale ICT-connectiviteit

2.A.1.1 Specifieke doelstelling 1.1.: Het ontwikkelen en versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en het invoeren van geavanceerde technologieën

2.A.1.1.1 Interventie van de fondsen

Type acties

Vanuit de vaststellingen in de programmastrategie, blijkt nood aan bijkomende onderzoeks- en innovatiecapaciteit die voldoet aan de volgende kenmerken:

- Investerings in (gedeelde) infrastructuur, i.c. state of the art installaties, machines, hardware en de behuizing ervan, ondersteunend aan innovatie-ecosystemen van meerdere organisaties hierrond, en toegankelijk voor een breed spectrum van (potentiële) actoren (kennisinstellingen en private ondernemingen).
- Onderzoek en ontwikkeling op een hoog TRL-niveau en zodoende de marktintroductie van innovatieve toepassingen kan stimuleren en faciliteren.
- Vraaggedreven karakter, inspelend op opportuniteiten die voor Vlaamse ondernemingen relevant zijn.
- Beheer en uitvoering van een triple of zelfs quadruple helixmodel raadzaam. Naast de ondernemingen en de kennisinstellingen kunnen ook overheden en eindgebruikers of burgers een relevante en faciliterende rol hebben.
- Gericht op het remediëren van bestaande maatschappelijke noden (gezondheid, vergrijzing, mobiliteit, klimaatsverandering, energie-efficiëntie, circulaire en biogebaseerde bio-economie, ...), naast een economisch toegevoegde waarde.
- Duurzaam karakter: de blijvende impact van de investeringen moet verzekerd zijn, met voldoende verzekering van de benutting van de infrastructuur op lange termijn, gebaseerd op een duurzaam business model.
- Gericht op sectoren / domeinen met groot potentieel voor Vlaamse ondernemingen, in het bijzonder de 10 prioritaire domeinen van de Vlaamse 'Slimme Specialisatie-strategie' alsook (sectoroverstijgende) niches met aangetoond groeipotentieel voor Vlaamse ondernemingen (digitalisering, databeheer...). Er moet echter ook ruimte blijven voor nieuwe trends en evoluties in het snel evoluerende innovatielandschap. De link met de prioritaire domeinen moet echter ook dan aangetoond kunnen worden.

Concreet kan zich dit vertalen in onderstaande acties:

- Uitbreiding van investeringen bij de bestaande kenniscentra, op voorwaarde dat deze voldoen aan bovenstaande kenmerken.
- Uitbreiding van investeringen bij de bestaande clusterorganisaties (waaronder de erkende speerpuntclusters). Clusterorganisaties beschikken reeds over een sterk draagvlak. Bijkomende investeringen in technologische innovaties moeten de sector die de clusterorganisatie vertegenwoordigt naar een hoger niveau tillen.
- Uitbreiding van capaciteit bij ondernemingen, met als expliciete doelstelling om deze infrastructuur te delen op non-discriminatoire basis en tegen marktconforme prijzen, in lijn met de staatssteunregels en voor zover additioneel ten opzichte van het reguliere instrumentarium.
- Voorzien van (collectieve) energiezuinige bedrijfshuisvesting voor ondernemingen die actief zijn in het ontwikkelen van innovatieve toepassingen, mogelijk in de nabijheid van (strategische) onderzoekscentra, met de bedoeling kruisbestuiving te realiseren, ten behoeve van economische valorisatie van ontwikkelde kennis in nieuwe producten en diensten op basis van een werkbaar business model.
- Uitbouw van kenniscentra waar co-creatie tussen ondernemingen en kennisinstellingen een expliciete doelstelling is, met de bedoeling nieuwe producten en diensten te creëren.

- Realisatie van innovatie-ecosystemen tussen meerdere organisaties binnen samenwerkingsverbanden op basis van een duurzaam en innovatief businessmodel.
- De (fysieke) uitbouw van living labs en proeftuinen waar innovatieve toepassingen ontwikkeld en getest worden met oog op overdraagbaarheid naar ondernemingen, met voldoende mechanismen voor kennis-disseminatie. Het moet daarbij gaan om kennis die breed toepasbaar is en die met andere woorden individuele cases overstijgt.
- De uitbouw van pilootlijnen en demonstratiecapaciteit, vaak de laatste stap in de richting van vermarkting. In praktijk kan dit aanleiding geven tot de uitbouw van pilootfabrieken die een boost betekenen voor de gehele sector waarin de pilootfabriek opereert.

Ondanks een verlenging van het steunbare innovatietraject worden bovenstaande acties nog niet of onvoldoende gesteund via bestaande, reguliere kanalen. De specifieke vraag naar investeringssteun blijft manifest aanwezig. Het EFRO-programma speelt op deze hiaat in, in het bijzonder voor projecten met ondernemingen gericht op het versnellen van de introductie van kennis/technologie.

De belangrijkste doelgroepen

Als uitvoerders van de acties binnen SD 1 worden volgende uitvoerders beoogd:

- Kennisinstellingen (hogescholen, universiteiten...);
- Strategische Onderzoekscentra (SOC's);
- Speerpuntclusters;
- Ondernemingen;
- Non-profit organisaties, vzw's en sociale ondernemingen;
- Publieke actoren/ (lokale) overheden;
- Sectororganisaties/federaties;
- Kenniscentra (vaak privaatrechtelijke instanties met een publieke doelstelling);

De doelgroep van de projecten is steeds in de eerste plaats het Vlaams economisch weefsel. Het betreft dan de ondernemerswereld, inzonderheid de KMO's.

De finale doelgroep van de beoogde doelgroep kan als volgt omschreven worden (indien ze niet participeren in het EFRO-project zelf):

- Ondernemingen, in het bijzonder KMO's;
- Andere kennisinstellingen (kruisbestuiving bij co-creatie trajecten);
- Sectororganisaties/federaties, kenniscentra, publieke actoren/ (lokale) overheden (i.f.v. disseminatie van projectresultaten);

Acties m.b.t. gelijkheid, inclusie en niet-discriminatie

Innovatie is altijd sterk bepalend geweest voor de manier waarop de samenleving meer welvaart creëerde en antwoorden vond op sociale, economische en ecologische uitdagingen.

Om een antwoord te bieden op de maatschappelijke uitdagingen die zich stellen (gezondheid, klimaat, vergrijzing...) is het aspect duurzaamheid daarbij steeds meer aan de oppervlakte gekomen.

Duurzame innovatie is een proces waarbij duurzaamheidsoverwegingen worden geïntegreerd in bedrijfssystemen, van het genereren van ideeën over onderzoek en ontwikkeling tot vermarkting. Dit geldt voor producten, diensten en technologische toepassingen, maar ook voor nieuwe bedrijfs- en innovatiemodellen. Duurzame innovatie kan op verschillende niveaus worden toegepast, gaande van het bijsturen van bestaande applicaties tot het ontwerpen van nieuwe producten, diensten en systemen. Duurzame innovatieprocessen hebben trouwens ook een positief effect op het verhogen van de sociale inclusie.

Duurzaamheid neemt aan belang toe als het gaat om producten en productieprocessen. Initieel ging het vooral om het verminderen van de milieubelasting van een product. Tegenwoordig ligt de focus op de meerwaarde die

een product kan toevoegen voor mens, milieu en economie. Hierbij kunnen verschillende benaderingen gehanteerd worden.

Om de milieu-impact van een product te bepalen wordt vaak gebruik gemaakt van een levenscyclusanalyse (LCA). Hierbij wordt de impact van een product geanalyseerd vanaf de winning van de grondstoffen, via productie en gebruik tot en met de afvalverwerking of het hergebruik hiervan. Hiervoor worden speciaal ontworpen rekenmodellen gebruikt.

Daarnaast speelt ook de Cradle to Cradle (C2C) benadering in op het verhogen van de duurzaamheid. In een C2C-proces moeten producten zodanig ontworpen worden dat ze op een hoogwaardige manier hergebruikt kunnen worden of als voedsel kunnen dienen voor ecologische kringlopen.

Het is belangrijk dat hoger vermelde principes rond duurzaamheid worden geïncorporeerd binnen de EFRO-projecten. Projecten rond het versterken van de innovatiecapaciteit en de invoering van geavanceerde technologieën moeten de eigenschappen van duurzame innovatieprocessen dus in zich dragen.

Beogde specifieke territoria, inclusief het geplande gebruik van territoriale instrumenten

We continueren binnen het Vlaams programma de inzet van de GTI's: Limburg (dat als transitieregio erkend is), West-Vlaanderen, Kempen (omwille van structurele socio-economische handicaps ten opzichte van de rest van Vlaanderen en de Vlaamse Ruit in het bijzonder en de bijzondere problematiek van de-industrialisering en bedrijfsinkrimpingen en -sluitingen als gevolg hiervan) en stedelijke duurzame ontwikkeling (met name grootsteden Antwerpen en Gent die met grotere sociale verschillen te kampen hebben en bijzondere grootstedelijke uitdagingen kennen).

Het programma besteedt bijzondere aandacht aan de stedelijke dimensie en reserveert middelen voor alle centrumsteden. Los daarvan kunnen ook kleinere steden en gemeenten projecten indienen of als projectpartner deelnemen. Steden zijn immers vervoersknooppunten, economische groeipolen en bakens voor onderwijs, onderzoek en innovatie; tegelijk worden steden het sterkst geconfronteerd met uitdagingen op vlak van duurzaamheid en ook digitalisering (denk aan verkeerscongestie, luchtkwaliteit, sociale huisvesting, hitte eilanden, verzamelen van data en gebruik ervan...).

Interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties

Vanuit de programmastrategie en de hieruit geformuleerde acties zal ingezet worden op de uitbreiding van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit in Vlaanderen, volgend op de Slimme Specialisatiestrategie (april 2019). Op zich kent de Slimme Specialisatiestrategie al een sterke regionale dimensie door de nadruk op het ondersteunen van het Vlaams ecosysteem en de waardeketens. Binnen EFRO wordt hier complementair aan gewerkt.

De focus van het programma op gedeelde infrastructuur, onderzoek en ontwikkeling op hoog TRL-niveau, en op het aanpakken van maatschappelijke noden zorgen ervoor dat de beogde projecten het lokale niveau zullen moeten overstijgen. Een betere afstemming / wisselwerking met de werking van de speerpuntclusters, innovatieplatformen, ondernemingen en interclustersamenwerking is een aandachtspunt hierbij. Dit met oog op de capaciteitsopbouw voor transitie en ecosystemen, zodat ondernemingen nog beter kunnen inspelen op het spanningsveld tussen de onderzoeksroadmap en de economische (herstel)noden van de industrie naar valorisatie van innovaties om groei en jobs op Vlaamsbreed niveau te stimuleren.

Hoewel het programma EFRO Vlaanderen is gericht naar acties binnen Vlaanderen en dan ook in de eerste plaats Vlaamse actoren aanspreekt, draagt het programma ook ontegensprekelijk bij tot een verdere internationalisatie. Het programma richt zich op die domeinen waarin Vlaanderen excelleert en een internationaal comparatief voordeel heeft (onder andere de clusterdomeinen). Om dit verder te zetten is voortdurende kennisopbouw en -overdracht noodzakelijk. Dit proces stopt niet aan de landsgrenzen. De actoren binnen deze domeinen bewegen zich dan ook binnen een internationale context en zijn actief binnen internationale netwerken. Een aantal actoren in het verleden zijn trouwens multinationale ondernemingen en functioneren dus sowieso binnen een internationale omgeving.

Gebruik van financieringsinstrumenten

Er zal binnen deze specifieke doelstelling geen gebruik worden gemaakt van financiële instrumenten.

2.A.1.1.2 Indicatoren

Tabel 2: Outputindicatoren								
Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
1	RSO 1.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO01	Enterprises supported (of which: micro, small, medium, large)	Enterprises	72	902
1	RSO 1.1	ERDF	Transitie	RCO01	Enterprises supported (of which: micro, small, medium, large)	Enterprises	50	621
1	RSO 1.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO07	Research institutions participating in joint research projects	Research institutions	2	28
1	RSO 1.1	ERDF	Transitie	RCO07	Research institutions participating in joint research projects	Research institutions	1	6
1	RSO 1.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO08	Nominal value of research and innovation equipment	Euro	8.412.000	105.150.000
1	RSO 1.1	ERDF	Transitie	RCO08	Nominal value of research and innovation equipment	Euro	3.860.000	48.250.000

1	RSO 1.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO10	Enterprises cooperating with research institutions	Enterprises	21	262
1	RSO 1.1	ERDF	Transitie	RCO10	Enterprises cooperating with research institutions	Enterprises	14	180
1	RSO 1.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO96	Interregional investments for innovation in EU projects	Euro	6.255.077	78.188.462
1	RSO 1.1	ERDF	Transitie	RCO96	Interregional investments for innovation in EU projects	Euro	2.870.256	35.878.205
1	RSO 1.1	ERDF	Meer ontwikkeld	SOI10	Aantal vierkante meter nieuwe of gerenoveerde onderzoeksinfrastructuur	Vierkante meter	881	11.017
1	RSO 1.1	ERDF	Transitie	SOI10	Aantal vierkante meter nieuwe of gerenoveerde onderzoeksinfrastructuur	Vierkante meter	404	5.055 3
1	RSO 1.1	ERDF	Meer ontwikkeld	SOI11	Aantal vierkante meter nieuwe of gerenoveerde bedrijfshuisvestingsinfrastructuur	Vierkante meter	1484	18.550
1	RSO 1.1	ERDF	Transitie	SOI11	Aantal vierkante meter nieuwe of gerenoveerde bedrijfshuisvestingsinfrastructuur	Vierkante meter	681	18.550
1	RSO 1.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO15	Capacity of incubation created	Enterprises	3	43
1	RSO 1.1	ERDF	Transitie	RCO15	Capacity of incubation created	Enterprises	3	32

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
1	RSO 1.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR03	Small and medium-sized enterprises (SMEs) introducing product or process innovation	Enterprises	0	2021	345	Monitoren vanuit de afgewerkte projecten.	Voor de onderbouwing van de streefwaarde wordt voortgegaan op de ervaringen van het EFRO-programma 2014-2020. Er werd daarbij nagegaan hoeveel ondernemingen werden ondersteund bij de introductie van nieuwe producten (nieuw voor de onderneming) door kennisvalorisatie en vermarkting. Dit waren 718 ondernemingen. Toegepast op een budget van 42.060.000 euro zouden er dus 345 kmo's zijn die product of procesinnovaties introduceren als gevolg van de EFRO-steun.
1	RSO 1.1	ERDF	Transitie	RCR03	Small and medium-sized	Enterprises	0	2021	237	Monitoren vanuit de	Voor de onderbouwing van de streefwaarde wordt voortgegaan op de ervaringen van het

					enterprises (SMEs) introducing product or process innovation					afgewerkte projecten.	EFRO-programma 2014-2020. Er werd daarbij nagegaan hoeveel ondernemingen werden ondersteund bij de introductie van nieuwe producten (nieuw voor de onderneming) door kennisvalorisatie en vermarkting. Dit waren 718 ondernemingen. Toegepast op een budget van 28.950.000 euro zouden er dus 237 kmo's zijn die product of procesinnovaties introduceren als gevolg van de EFRO-steun.
1	RSO 1.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR02	Private investments matching public support (of which: grants, financial instruments)	Euro	0	2021	47.317.500	Monitoren vanuit de afgewerkte projecten.	Uitgaande van het feit dat de totale nominale waarde van de onderzoeks- en innovatieve infrastructuur wordt ingeschat op 105.150.000 euro, kan 45% van dit bedrag als privaat worden beschouwd. Dit komt overeen met een bedrag van 47.317.500 euro.
1	RSO 1.1	ERDF	Transitie	RCR02	Private investments matching public	Euro	0	2021	21.750.500	Monitoren vanuit de	Uitgaande van het feit dat de totale nominale waarde van de onderzoeks- en innovatieve infrastructuur wordt

					support (of which: grants, financial instruments)					afgewerkte projecten.	ingeschat op 48.250.000 euro, kan 45% van dit bedrag als privaat worden beschouwd. Dit komt overeen met een bedrag van 21.750.500 euro.
1	RSO 1.3	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR18	SMEs using incubator services after incubator creation	Enterprises	0	2021	37	Monitoren vanuit de afgewerkte projecten.	Gebaseerd op businessmodellen van incubatoren uit de vorige programmaperiode 2014-2020, wordt verwacht dat circa 85% van de totale incubatorcapaciteit zal benut worden in het eerste jaar na de incubatorcreatie. Er werd een streefwaarde van maximaal 43 aantal kmo's vooropgesteld die zich kunnen huisvesten/ondersteund worden in de opgerichte incubatoren binnen SD1. 85% van deze maximale waarde komt overeen met 37 kmo's die effectief gebruik zullen maken van de incubatordienstverlening na de incubatorcreatie.
1	RSO 1.3	ERDF	Transitie	RCR18	SMEs using incubator	Enterprises	0	2021	27	Monitoren vanuit de	Gebaseerd op businessmodellen van incubatoren uit de

					services after incubator creation					afgewerkte projecten.	vorige programmaperiode 2014- 2020, wordt verwacht dat circa 85% van de totale incubatorcapaciteit zal benut worden in het eerste jaar na de incubatorcreatie. Er werd een streefwaarde van maximaal 32 aantal kmo's vooropgesteld die zich kunnen huisvesten/ondersteund worden in de opgerichte incubatoren binnen SD1. 85% van deze maximale waarde komt overeen met 27 kmo's die effectief gebruik zullen maken van de incubatorcreatie.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--------------------------	---

2.A.1.1.3 Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype

Op basis van voorlopige, indicatieve budgetten. Definitief in te vullen na intra Belgische budgetverdeling.

Table 4: Dimension 1 – intervention field					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.1	002 - Investerings in vaste activa, met inbegrip van onderzoeksinfrastructuur, in kleine en middelgrote ondernemingen (met inbegrip van particuliere onderzoekscentra) die rechtstreeks verband houden met onderzoek en innovatie.	9.814.000,00
1	ERDF	Transitie	1.1	002 - Investerings in vaste activa, met inbegrip van onderzoeksinfrastructuur, in kleine en middelgrote ondernemingen (met inbegrip van particuliere onderzoekscentra) die rechtstreeks verband houden met onderzoek en innovatie.	6.755.000,00
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.1	003 - Investerings in vaste activa, met inbegrip van onderzoeksinfrastructuur, in grote ondernemingen die rechtstreeks verband houden met onderzoek en innovatie	9.814.000,00
1	ERDF	Transitie	1.1	003 - Investerings in vaste activa, met inbegrip van onderzoeksinfrastructuur, in grote ondernemingen die rechtstreeks verband houden met onderzoek en innovatie	6.755.000,00

1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.1	004 - Investerings in vaste activa, met inbegrip van onderzoeksinfrastructuur, in openbare onderzoekscentra en instellingen voor hoger onderwijs die rechtstreeks verband houden met onderzoek en innovatie.	9.814.000,00
1	ERDF	Transitie	1.1	004 - Investerings in vaste activa, met inbegrip van onderzoeksinfrastructuur, in openbare onderzoekscentra en instellingen voor hoger onderwijs die rechtstreeks verband houden met onderzoek en innovatie.	6.755.000,00
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.1	010 - Onderzoek en innovatie in kmo's, waaronder netwerkactiviteiten	6.309.000,00
1	ERDF	Transitie	1.1	010 - Onderzoek en innovatie in kmo's, waaronder netwerkactiviteiten	4.342.500,00
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.1	012 - Onderzoek en innovatie in openbare onderzoekscentra, instellingen voor hoger onderwijs en kenniscentra, waaronder netwerkactiviteiten (industriële onderzoek, experimentele ontwikkeling, haalbaarheidsstudies)	6.309.000,00
1	ERDF	Transitie	1.1	012 - Onderzoek en innovatie in openbare onderzoekscentra, instellingen voor hoger onderwijs en kenniscentra, waaronder netwerkactiviteiten (industriële onderzoek, experimentele ontwikkeling, haalbaarheidsstudies)	4.342.500,00

Table 5: Dimension 2 – form of financing					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.1.	01 - Subsidie	42.060.000
1	ERDF	Transitie	1.1.	01 - Subsidie	28.950.000

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.1.	03 – GTI - Functionele stedelijke gebieden	8.990.325
1	ERDF	Transitie	1.1.	03 – GTI - Functionele stedelijke gebieden	21.712.500
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.1.	04 – GTI - Plattelandsgebieden	2.996.775
1	ERDF	Transitie	1.1.	04 – GTI - Plattelandsgebieden	7.237.500
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.1.	27 – Generiek - Functionele stedelijke gebieden	22.554.675
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.1.	28 – Generiek - Plattelandsgebieden	7.518.225

Tabel 8: Dimension 7 – Gender equality dimension					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.1.	03 - Genderneutraal	42.060.000
1	ERDF	Transitie	1.1.	03 - Genderneutraal	28.950.000

2.A.1.2 Specifieke doelstelling 1.2.: De voordelen benutten van digitalisering voor burgers, bedrijven, onderzoeksorganisaties en overheden

2.A.1.2.1 Interventie van de fondsen

Type acties

Vanuit de vaststellingen in de programmastrategie, zal het Vlaams OP digitalisering en digitale transformaties in Vlaanderen verder stimuleren en implementeren:

- Het collecteren, aggregeren, opslaan, analyseren en beveiligen van data. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar het opzetten en ontwikkelen van Open Data en Innovatieplatformen waar digitale technieken worden aangewend om binnen een bepaald domein sector efficiënt data te gaan delen;
- Het demonstreren, testen en experimenteren met nieuwe datagedreven digitale technologieën. Dit behelst het ter beschikking stellen van infrastructuur, hardware, software, tools en methodieken aan ondernemingen. Vlaamse bedrijven zullen zodoende de kans krijgen om te experimenteren met toepassingen in o.a. Artificial Intelligence (AI), Internet of Things (IoT), blockchain technology en digitale ondersteuning van bedrijfsprocessen;
- Daarnaast moet ook aandacht zijn voor flankerende aspecten, zoals het afstemmen van de interne werkingsprocessen vóór de digitalisering (business alignment) en uitwerken van een aangepast businessmodel nà de implementatie van de digitale technieken. Digitalisering moet immers gepaard gaan met een adequate strategie;
- Het opzetten en ontwikkelen van Open Data en Innovatieplatformen waar digitale technieken worden aangewend om binnen een bepaald domein sector efficiënt data te gaan delen;
- Het realiseren van digitaliseringstoepassingen voor lokaal bestuur en dienstverlening, bv. op basis van e-government en smart city-toepassingen: het faciliteren en implementeren van samenwerkingen volgens het quadruple helix model en het realiseren van concrete toepassingen die voortvloeien uit deze samenwerking. Deze (*public*) *service applications* vormen een belangrijk nieuw kader binnen het continue proces van her- en opwaardering van de publieke dienstverlening. Een volledig proces bestaat grosso modo uit het denkproces en de fysieke investeringen;

Ontwikkeling van digitale toepassingen voor KMO's (met inbegrip van genetwerkte bedrijfsprocessen), en living labs.

De belangrijkste doelgroepen

Als uitvoerders van de acties binnen SD 1.2. worden volgende uitvoerders beoogd:

- Publieke actoren / (lokale) overheden;
- Kennisinstellingen (hogescholen, universiteiten...);
- Strategische Onderzoekscentra (SOC's);
- Speerpuntclusters;
- Ondernemingen;
- Non-profit organisaties (vzw's) en sociale ondernemingen;
- Sectororganisaties / federaties;
- Kenniscentra (vaak privaatrechtelijke instanties met een publieke doelstelling);
- ...

De doelgroep van de projecten is zeer divers, gaande van ondernemingen en burgers enerzijds (als gebruikers van applicaties) tot overheden en ondernemingen anderzijds (die ten gevolge van implementatie van applicaties via een proces van digitale transformatie efficiëntiewinsten ervaren).

Acties m.b.t. gelijkheid, inclusie en niet-discriminatie

De continue ontwikkeling van digitale technologieën en innovatie in haar toepassingen biedt tal van mogelijkheden. Technologieën zoals blockchain, Internet of Things, big data en artificiële intelligentie zijn belangrijk in functie van het realiseren van efficiëntere bedrijfsprocessen.

Dit leidt tot de ontwikkeling van nieuwe, duurzame bedrijfsmodellen en 'slimme' toepassingen waarbij verschillende applicaties efficiënt aan mekaar worden gekoppeld.

Iedere toepassing of technologie kan daarbij specifiek inspelen op duurzaamheid, milieu en sociale inclusie.

Blockchain kan ketens verduurzamen vanwege de transparantie die het biedt. Zo kan het de herkomst en levenscyclus van een product zichtbaar maken. Op die manier kan het kort houden van de keten gemonitord worden.

Internet of Things is een netwerk van slimme en digitaal communicerende objecten (apparaten, machines, producten, systemen). Dergelijke netwerken zijn bijvoorbeeld uitermate geschikt om efficiënt energieverbruik te monitoren, wat uiteraard een positieve impact heeft op het milieu.

Slimme applicaties zijn eveneens uitermate nuttig in het bevorderen van sociale inclusie. Slimme applicaties worden niet zelden aangewend om in te spelen op bestaande maatschappelijke noden. E-health applicaties en toepassingen voor niet-mobiele mensen zijn daar voorbeelden van. Slimme applicaties verhogen daardoor zowel de fysieke als virtuele toegankelijkheid voor personen met een beperking (fysiek, visueel, auditief).

Kunstmatige intelligentie kan ingezet worden voor het oplossen van complexe problemen. Daarmee kan er ook een bijdrage worden geleverd aan het behalen van doelstellingen inzake milieu (klimaat) en duurzaamheid. (Semi-)Autonome voertuigen zijn daar een voorbeeld van. Kunstmatige intelligentie kan eveneens worden aangewend om bijvoorbeeld luchtverontreiniging en besmettingen bij gewassen te voorspellen. Diezelfde kunstmatige intelligentie kan vervolgens aangewend worden om adequate oplossingen uit te werken.

Beoogde specifieke territoria, inclusief het geplande gebruik van territoriale instrumenten

We continueren binnen het Vlaams programma de inzet van de GTI's Limburg (dat als transitieregio erkend is), West-Vlaanderen, Kempen (omwille van structurele socio-economische handicaps ten opzichte van de rest van Vlaanderen en de Vlaamse Ruit in het bijzonder en de bijzondere problematiek van de-industrialisering en bedrijfsinkrimpingen en -sluitingen als gevolg hiervan) en stedelijke duurzame ontwikkeling (met name grootsteden Antwerpen en Gent die met grotere sociale verschillen te kampen hebben en bijzondere grootstedelijke uitdagingen kennen).

Het programma besteedt bijzondere aandacht aan de stedelijke dimensie en reserveert middelen voor alle centrumsteden. Los daarvan kunnen ook kleinere steden en gemeenten projecten indienen of als projectpartner deelnemen. Steden zijn immers vervoersknooppunten, economische groeipolen en bakens voor onderwijs, onderzoek en innovatie; tegelijk worden steden sterkst geconfronteerd met uitdagingen op vlak van duurzaamheid en ook digitalisering (denk aan verkeerscongestie, luchtkwaliteit, sociale huisvesting, hitte eilanden, verzamelen van data en gebruik ervan...).

Interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties

Binnen de doelstelling is het essentieel om projecten te ondersteunen die inzetten op het experimenteren, testen en demonstreren van nieuwe datagedreven technologieën, met het oog op een verdere digitalisering en digitale transformatie van de Vlaamse economie. Deze digitalisering moet gepaard gaan met een adequate strategie. De voorkeur zal dan ook uitgaan naar projecten die digitale innovaties willen uitwerken in ruimere partnerschappen, deze indien succesvol zullen implementeren, en een zo groot mogelijke uitrol willen geven. De nadruk ligt dus op opschaling van ideeën, producten en processen, en niet op de ontwikkeling van acties die slechts in een handvol ondernemingen bruikbaar zijn.

Dit geldt niet enkel voor de digitaliseringsacties van ondernemingen, maar ook voor deze van de overheden en naar de burger toe. Binnen smart cities en e-government moet men inzetten op het faciliteren en implementeren van samenwerkingen volgens het quadruple helix model en het realiseren van concrete toepassingen die voortvloeien uit deze samenwerking. Belangrijk hierbij is de afstemming tussen de verschillende beleidsniveaus om een geïntegreerde benadering te krijgen over de regio's heen.

De uitwerking en disseminatie van digitale technologieën moet horizontaal aangepakt worden, niet beperkt tot specifieke sectoren of regio's. De verdere aanpak van digitalisering en toegankelijkheid van e-diensten is een hiaat die we willen aanpakken in de periode 2021-2027. De ontwikkeling van slimme netwerken zal daarom ook gericht zijn op het vergaren en delen van kennis met de relevante buitenlandse spelers en instellingen. Hiervoor sluiten we aan bij de internationalisering en globalisering van deze data-economie zoals geformuleerd in de visienota 'Vlaanderen voor de toekomst' van Flanders Investment & Trade.

Gebruik van financieringsinstrumenten

Er zal binnen deze specifieke doelstelling geen gebruik worden gemaakt van financiële instrumenten.

2.A.1.2. Indicatoren

Tabel 2: Outputindicatoren								
Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
1	RSO 1.2	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO13	Value of digital services, products and processes developed for enterprises	Euro	2.418.450	30.230.625
1	RSO 1.2	ERDF	Transitie	RCO13	Value of digital services, products and processes developed for enterprises	Euro	1.109.750	13.871.875
1	RSO 1.2	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO14	Public institutions supported to develop digital services, products and processes	public institutions	13	159
1	RSO 1.2	ERDF	Transitie	RCO14	Public institutions supported to develop digital services, products and processes	public institutions	3	26
1	RSO 1.2	ERDF	Meer ontwikkeld	SOI12	Number of innovative ideas reach concept to implementation	Aantal geïmplementeerde ideeën/concepten	19	242
1	RSO 1.2	ERDF	Transitie	SOI12	Number of innovative ideas reach concept to implementation	Aantal geïmplementeerde ideeën/concepten	13	166
1	RSO 1.2	ERDF	Meer ontwikkeld	SOI13	Enterprises supported to implement digital services, products and processes	Enterprises	48	605

1	RSO 1.2	ERDF	Transitie	SOI13	Enterprises supported to implement digital services, products and processes	Enterprises	33	415
---	---------	------	-----------	-------	---	-------------	----	-----

Tabel 3: Resultaatindicatoren											
Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
1	RSO 1.2	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR11	Users of new and upgraded public digital services, products and processes	Annual users	0	2021	16.450	Monitoring van de projecten tot 1 jaar na afloop.	In het EFRO-programma 2014-2020 bleek de gemiddelde kost voor een digitaliseringsproject 200.000 euro EFRO te zijn. Gemiddeld bereikten deze ook 500 unieke gebruikers doorheen de looptijd van het project. In de budgetaire voorziening komt dit neer op 16.450 gebruikers per jaar.
1	RSO 1.2	ERDF	Transitie	RCR11	Users of new and upgraded	Annual users	0	2021	7.550	Monitoring van de projecten	In het EFRO-programma 2014-2020 bleek de gemiddelde kost

					public digital services, products and processes					tot 1 jaar na afloop.	voor een digitaliseringsproject 200.000 euro EFRO te zijn. Gemiddeld bereiken deze ook 500 unieke gebruikers doorheen de looptijd van het project. In de budgettaire voorziening komt dit neer op 7.550 gebruikers per jaar.
1	RSO 1.2	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR13	Enterprises reaching high digital intensity	Enterprises	0	2021	363	Monitoring van de projecten + DESI-index	Berekening dat 3 op 5 begeleide ondernemende graad bereiken volgens de huidige definitie.
1	RSO 1.2	ERDF	Transitie	RCR13	Enterprises reaching high digital intensity	Enterprises	0	2021	249	Monitoring van de projecten + DESI-index	Berekening dat 3 op 5 begeleide ondernemende graad bereiken volgens de huidige definitie.
1	RSO 1.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR02	Private investments matching public support (of which: grants,	Euro	0	2021	15.772.500	Monitoring van de projecten.	Berekend op 30% van de totale besteding van het projectbudget op deze SD.

					financial instruments)						
1	RSO 1.1	ERDF	Transitie	RCR02	Private investments matching public support (of which: grants, financial instruments)	Euro	0	2021	7.237.500	Monitoring van de projecten.	Berekend op 30% van de totale besteding van het projectbudget op deze SD.

2.A.12.3 Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype

Op basis van voorlopige, indicatieve budgetten. Definitief in te vullen na intra Belgische budgetverdeling.

Table 4: Dimension 1 – intervention field					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.2	013 - Digitalisering van kleine en middelgrote ondernemingen (met inbegrip van e-commerce, e-business en genetwerkte bedrijfsprocessen, digitale innovatiehubs, levende laboratoria, internetondernemers en ICT-start-ups, b2b)	10.515.000
1	ERDF	Transitie	1.2	013 - Digitalisering van kleine en middelgrote ondernemingen (met inbegrip van e-commerce, e-business en genetwerkte bedrijfsprocessen, digitale innovatiehubs, levende laboratoria, internetondernemers en ICT-start-ups, b2b)	7.237.500
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.2	016 - ICT-oplossingen, e-diensten, toepassingen van de overheid	10.515.000
1	ERDF	Transitie	1.2	016 - ICT-oplossingen, e-diensten, toepassingen van de overheid	7.237.500

Table 5: Dimension 2 – form of financing					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.2.	01 - Subsidie	21.030.000
1	ERDF	Transitie	1.2.	01 - Subsidie	14.480.000

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.2.	03 – GTI – Functionele stedelijke gebieden	4.495.162,50
1	ERDF	Transitie	1.2.	03 – GTI – Functionele stedelijke gebieden	10.860.000
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.2.	04 – GTI – Plattelandsgebieden	1.498.387,50
1	ERDF	Transitie	1.2.	04 – GTI – Plattelandsgebieden	3.620.000
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.2.	27 – Generiek – Functionele stedelijke gebieden	11.277.337,50
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.2.	28 – Generiek – Plattelandsgebieden	3.759.112,50

Tabel 8: Dimension 7 – Gender equality dimension					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.2.	03 - Genderneutraal	21.030.000
1	ERDF	Transitie	1.2.	03 - Genderneutraal	14.480.000

2.A.1.4. Specifieke doelstelling 1.4.: Het ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap

2.A.1.4.1 Interventie van de fondsen

Type acties

Concreet zal het programma via de volgende type acties bijdragen tot het verhogen van vaardigheden voor industriële transformatie, die aansluiten bij de Vlaamse slimme specialisatiestrategie (cf. supra). Aangezien dergelijke acties de competitiviteit van de KMO's verhogen, hebben deze bijgevolg ook een positief effect op het ondernemerschap in algemene zin.

- Het realiseren van demonstratie-/belevingsruimtes waar binnen bepaalde sectoren technologische innovaties gedemonstreerd worden. Dergelijke belevingsruimtes moeten op een laagdrempelige wijze de KMO's wegwijs maken in de technologische mogelijkheden binnen de sector;
- Mobiele demonstratoren als nog laagdrempeligere methode om innovatieve toepassingen te demonstreren aan een beperkte groep van micro-ondernemingen. Dergelijke mobiele opstellingen bieden ook vaak mogelijkheden inzake upgraden van apparatuur en hebben zodoende een duurzaam karakter;
- Het realiseren van opleidings- en digitale onderwijsinfrastructuur voor (hoog)technologische profielen, zowel voor professionele opleiding (beroepsgericht) als volwassenenonderwijs. Door technologische evoluties die ondernemingen doormaken, ontstaan er vaak takenpakketten waarvoor nog geen adequate opleidingen bestaan. Vaak wordt enkel een segment van een profiel aangeboden op de bestaande opleidingsmarkt. Een state-of-the-art opleidingsinfrastructuur moet hierop beter kunnen inspelen. Dit behelst opleidingsinfrastructuur die an sich vaak ook al hoogtechnologisch is (simulatoren, virtual reality beleving...). Het betreft opleidings- en digitale onderwijsinfrastructuur die inherent innovatief is en dit zowel qua finaliteit (hoogtechnologische profielen) als qua methodologie (state of the art apparatuur). Het realiseren van state of the art opleidingsinfrastructuur die het mogelijk maakt om via de toepassing van innovatieve applicaties op een efficiënte manier competenties en vaardigheden aan te brengen;
- Het ontwikkelen en implementeren van (hoog)technologische applicaties met een maatschappelijke meerwaarde: technologische evolutie leidt tot een sterk gewijzigd takenpakket en profiel op de werkvloer. Van werknemers wordt dan ook steeds meer technologische kennis en efficiëntie gevraagd. Dit zorgt ervoor dat een zeker aandeel van (toekomstige) werknemers uit de boot dreigt te vallen. Het is in dat verband dat technologische innovaties eveneens aangewend worden voor werknemers die fysieke (bijvoorbeeld exoskeletten) of cognitieve (bijvoorbeeld pick to light systemen of automatisch geleide voertuigen – AGV's) ondersteuning nodig hebben. Ook hier betreft het ontwikkeling van producten en diensten die inherent innovatief zijn en nog niet uitgerold zijn in Vlaanderen;
- Tegelijk is het van belang bij de uitbouw van dergelijke voorzieningen en opleidings-dienstverlening ook oog te hebben voor 'soft skills die van belang zijn bij de omgang met nieuwe technologieën, zoals mens-robot/machine interactie, samenwerken, creativiteit, service design....)

Acties om de vaardigheden verder te ontwikkelen zijn gericht op de prioritaire domeinen van de Vlaamse Slimme Specialisatie en de voorziene circulaire, klimaat- en industriële transitie. Deze domeinen laten zich immers kenmerken door een aanzienlijk draagvlak én een groot (groei-)potentieel. Dit potentieel houdt eveneens in dat grote technologische evoluties zullen plaats vinden en ondersteuning van KMO's bij het implementeren van deze innovaties noodzakelijk zal zijn.

De belangrijkste doelgroepen

Als uitvoerders van de acties binnen SD 1.4 worden volgende uitvoerders beoogd:

- Kennisinstellingen (hogescholen, universiteiten...);
- Strategische Onderzoekscentra (SOC's);
- Opleidings- en onderwijsverstrekkers;

- Speerpuntclusters;
- Ondernemingen;
- Non-profit organisaties (vzw's) en sociale ondernemingen;
- Publieke actoren/(lokale) overheden;
- Sectororganisaties / federaties;
- Kenniscentra (vaak privaatrechtelijke instanties met een publieke doelstelling);
- Maatwerkbedrijven.

De doelgroep van de projecten is steeds in de eerste plaats het Vlaams economisch weefsel. Het betreft dan de ondernemerswereld, inzonderheid de KMO's.

De finale doelgroep van de beoogde doelgroep kan als volgt omschreven worden (indien ze niet participeren in het EFRO-project zelf):

- Ondernemingen, in het bijzonder KMO's;
- Maatwerkbedrijven;
- Werknemers;
- Werkzoekenden;
- Opleiding- en onderwijsvolgers.

Acties m.b.t. gelijkheid, inclusie en niet-discriminatie

De maatschappij ondergaat de laatste jaren in een snel tempo een digitaliseringsgolf. Deze ingrijpende technologische transformatie zal de komende jaren nog flink doorgezet worden.

Uiteraard heeft dit grote gevolgen voor het economisch weefsel (de bedrijfswereld) en de arbeidsmarkt. De bedrijfswereld en de arbeidsmarkt, en bij uitbreiding dus ook het onderwijs- en opleidingsaanbod, moet zich hieraan aanpassen.

Dit vereist bijstellingen in het onderwijs- en opleidingsaanbod. De door bedrijven gezochte profielen sluiten immers niet altijd aan bij het beschikbare onderwijs- en opleidingsaanbod. Deze aanpassing vereist vaak een infrastructuurele upgrade van het huidige onderwijs- en opleidingsaanbod.

Daarnaast is digitalisering ook een horizontaal aandachtspunt in het onderwijs- en opleidingsaanbod en bijhorende infrastructuur. Ook bij opleidingen die niet noodzakelijk focussen op een beroep met een hoogtechnologisch profiel, kunnen digitale technieken (zoals virtual reality) ingebed worden in de methodologie / didactiek.

De digitale transformatie biedt ook kansen om een verdere stap te zetten naar sociale inclusie, meer bepaald op de werkvloer. Digitale toepassingen kunnen immers worden ingezet om personen die een grote afstand tot de arbeidsmarkt ervaren te begeleiden op de werkvloer. De relatie tussen mens en machine wordt zodoende verder afgestemd, zodat personen met een fysieke of mentale beperking optimaal kunnen participeren op de arbeidsmarkt. Uiteraard is het welbevinden van deze doelgroep werknemers daarbij een belangrijke parameter.

Beoogde specifieke territoria, inclusief het geplande gebruik van territoriale instrumenten

We continueren binnen het Vlaams programma de inzet van de GTI's Limburg (dat als transitieregio erkend is), West-Vlaanderen, Kempen (omwille van structurele socio-economische handicaps ten opzichte van de rest van Vlaanderen en de Vlaamse Ruit in het bijzonder en de bijzondere problematiek van de-industrialisering en bedrijfsinkrimpingen en -sluitingen als gevolg hiervan) en stedelijke duurzame ontwikkeling (met name grootsteden Antwerpen en Gent die met grotere sociale verschillen te kampen hebben en bijzondere grootstedelijke uitdagingen kennen).

Het programma besteedt bijzondere aandacht aan de stedelijke dimensie en reserveert middelen voor alle centrumsteden. Los daarvan kunnen ook kleinere steden en gemeenten projecten indienen of als projectpartner deelnemen. Steden zijn immers vervoersknooppunten, economische groeipolen en bakens voor onderwijs, onderzoek en innovatie; tegelijk worden steden sterkst geconfronteerd met uitdagingen op vlak van duurzaamheid en ook

digitalisering (denk aan verkeerscongestie, luchtkwaliteit, sociale huisvesting, hitte eilanden, verzamelen van data en gebruik ervan...).

Interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties

Concreet wordt ingezet op acties die bijdragen tot het verhogen van de vaardigheden voor industriële transformatie die aansluiten bij de Vlaamse Slimme Specialisatiestrategie. Deze domeinen laten zich immers kenmerken door een aanzienlijk draagvlak én een groot (groei-)potentieel. Dit potentieel houdt eveneens in dat grote technologische evoluties zullen plaatsvinden en dat deze niet beperkt zullen blijven tot de eigen lokale regio.

De realisatie van demonstratie-/belevingsruimtes waar binnen bepaalde sectoren technologische innovaties gedemonstreerd worden, alsook deze van opleidings- en onderwijsinfrastructuur voor (hoog)technologische profielen zijn ontwikkelingen op Vlaamsbreed niveau. Dergelijke belevings- en opleidingsruimtes moeten op een laagdrempelige wijze de KMO's en werknemers wegwijs maken in de technologische mogelijkheden, en zijn door de aard van hun werking al regio-overschrijdend. Sommigen zullen zelf de unieke aanbieder zijn in Vlaanderen, waardoor er een aantrek komt van over heel de betrokken zone of zelfs van over heel België.

De positionering van Vlaamse kennisspelers in de strategische waardeketens kan dan ook nog eens versterkt worden door internationale samenwerking voor het delen van infrastructuur, kennis, knowhow in proeftuinen... Dit gebeurt bijvoorbeeld in het stimuleren van kennisdeling in TSSP-platformen en -partnerschappen, de uitwisseling van best practices tussen regio's, het openstellen van regionale instrumenten naar buitenlandse kennisinstellingen, interregionale innovatie-investeringen... Al deze initiatieven kunnen bijdragen tot een verdere capaciteitsopbouw. Essentieel om deze waardeketens te verduurzamen is dan ook het vinden van nieuwe partners voor kennissamenwerking, ook van buiten de regio en internationaal. Synergiën met EU-projecten/roadmaps/pilootacties waar SOC's actief in zijn, kunnen dan een belangrijke hefboom zijn om efficiënter krachten te bundelen rond innovatieve business cases voor industriële transitie.

Gebruik van financieringsinstrumenten

Er zal binnen deze specifieke doelstelling geen gebruik worden gemaakt van financiële instrumenten.

2.A.1.4.2. Indicatoren

Tabel 2: Outputindicatoren								
Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
1	RSO 1.4	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO16	Participations of institutional stakeholders in entrepreneurial discovery process	Participations of institutional stakeholders	1	12
1	RSO 1.4	ERDF	Transitie	RCO16	Participations of institutional stakeholders in entrepreneurial discovery process	Participations of institutional stakeholders	1	8
1	RSO 1.4	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO101	SMEs investing in skills for smart specialisation, for industrial transition and entrepreneurship	Enterprises	1	8
1	RSO 1.4	ERDF	Transitie	RCO101	SMEs investing in skills for smart specialisation, for industrial transition and entrepreneurship	Enterprises	1	5
1	RSO 1.4	ERDF	Meer ontwikkeld	SOI14	Aantal vierkante meter nieuwe of gerenoveerde innovatieve opleidingsinfrastructuur	Aantal vierkante meter	1.129	14.116
1	RSO 1.4	ERDF	Transitie	SOI14	Aantal vierkante meter nieuwe of gerenoveerde innovatieve opleidingsinfrastructuur	Aantal vierkante meter	518	6.477

1	RSO 1.4	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO08	Nominal value of research and innovation equipment	Euro	4.206.000	52.575.000
1	RSO 1.4	ERDF	Transitie	RCO08	Nominal value of research and innovation equipment	Euro	1.930.000	24.125.000

Tabel 3: Resultaatindicatoren											
Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [25]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
1	RSO 1.4	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR98	SMEs staff completing training for skills for smart specialisation, for industrial transition and entrepreneurship (by type of skill: technical, management, entrepreneurship, green, other)	Persons	0	2021	3.447	Monitoring van afgesloten projecten.	Om het streefcijfer van deze indicator te bepalen, werd gekeken naar het aantal trainees dat de opleidingsinfrastructuur binnen het EFRO-programma 2021-2020 konden verwerken. Dit aantal werd afgewogen tegen de kostprijs van deze opleidingsinfrastructuur en vervolgens toegepast op het budget van SD4. Hieruit blijkt dat er 3.447 trainees bereikt zouden moeten worden.

1	RSO 1.4	ERDF	Transitie	RCR98	SMEs staff completing training for skills for smart specialisation, for industrial transition and entrepreneurship (by type of skill: technical, management, entrepreneurship, green, other)	Persons	0	2021	1.582	Monitoring van afgesloten projecten.	Om het streefcijfer van deze indicator te bepalen, werd gekeken naar het aantal trainees dat de opleidingsinfrastructuren binnen het EFRO-programma 2021-2020 konden verwerken. Dit aantal werd afgewogen tegen de kostprijs van deze opleidingsinfrastructuren en vervolgens toegepast op het budget van SD4. Hieruit blijkt dat er 1.582 trainees bereikt zouden moeten worden.
1	RSO 1.4	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR02	Private investments matching public support (of which: grants, financial instruments)	Euro	0	2021	23.658.750	Monitoring van afgesloten projecten.	Uitgaande van het feit dat de totale nominale waarde van de onderzoeks- en innovatieve infrastructuur wordt ingeschat op 52.575.000 euro, kan 45% van dit bedrag als privaat worden beschouwd. Dit komt overeen met een bedrag van 23.658.750 euro.
1	RSO 1.4	ERDF	Transitie	RCR02	Private investments matching public support (of which: grants,	Euro	0	2021	10.856.250	Monitoring van afgesloten projecten.	Uitgaande van het feit dat de totale nominale waarde van de onderzoeks- en innovatieve infrastructuur wordt ingeschat op 24.125.000 euro, kan 45% van dit bedrag als privaat

					financial instruments)						worden beschouwd. Dit komt overeen met een bedrag van 10.856.250 euro.
--	--	--	--	--	------------------------	--	--	--	--	--	--

2.A.14.3 Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype

Op basis van voorlopige, indicatieve budgetten. Definitief in te vullen na intra Belgische budgetverdeling

Table 4: Dimension 1 – intervention field					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.4	023 - Ontwikkeling van vaardigheden voor slimme specialisatie, de industrietransitie, ondernemerschap en het aanpassingsvermogen van ondernemingen	10.515.000
1	ERDF	Transitie	1.4	023 - Ontwikkeling van vaardigheden voor slimme specialisatie, de industrietransitie, ondernemerschap en het aanpassingsvermogen van ondernemingen	7.237.500
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.4	026 - Steun voor innovatieclusters, onder meer tussen ondernemingen, onderzoeksinstellingen, overheidsinstanties en bedrijfsnetwerken, voornamelijk ten behoeve van kmo's	10.515.000
1	ERDF	Transitie	1.4	026 - Steun voor innovatieclusters, onder meer tussen ondernemingen, onderzoeksinstellingen, overheidsinstanties en bedrijfsnetwerken, voornamelijk ten behoeve van kmo's	7.237.500

Table 5: Dimension 2 – form of financing					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.4	01 - Subsidie	21.030.000
1	ERDF	Transitie	1.4	01 - Subsidie	14.480.000

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.4.	03 – GTI - Functionele stedelijke gebieden	4.495.162,50
1	ERDF	Transitie	1.4.	03 – GTI - Functionele stedelijke gebieden	10.860.000
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.4.	04 – GTI - Plattelandsgebieden	1.498.387,50
1	ERDF	Transitie	1.4.	04 – GTI - Plattelandsgebieden	3.620.000
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.4.	27 – Generiek - Functionele stedelijke gebieden	11.277.337,50
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.4.	28 – Generiek - Plattelandsgebieden	3.759.112,50

Tabel 8: Dimension 7 – Gender equality dimension					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
1	ERDF	Meer ontwikkeld	1.4	03 - Genderneutraal	21.030.000
1	ERDF	Transitie	1.4	03 - Genderneutraal	14.480.000

2.A.2. Prioriteit 2: Een duurzamer en meer CO2-neutraal Vlaanderen

2.A.2.1 Specifieke doelstelling 2.1: Het bevorderen van energie-efficiëntie en het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen

2.A.2.1.1 Interventie van de fondsen

Type acties

Residentiële gebouwen

Vanuit de vaststellingen in de programmastrategie, zal EFRO onder andere volgende type van projecten steunen:

- Renovatie van sociale huurwoningen: EFRO-steun zal worden ingezet om voor een aantal projecten verder te gaan dan de klassieke renovatie en vernieuwbouw. EFRO zal hierbij enkel de meerkost die gepaard gaat bij een hogere energetische renovatie, en dus een hoger ambitieniveau en bijhorende kostprijs, mee ondersteunen;
- Disseminatieprojecten van nieuwe renovatietechnieken (bv. circulair of modulair bouwen). Disseminatie kan leiden tot marktontplooiing en standaardisering van verregaande standaarden, die door schaalvoordelen betaalbaar en rendabel worden.
- Opleidings- en vormingsinfrastructuur m.b.t. bijna-energie neutraal gerelateerde technieken en technologieën in de bouwsector, met het oog op het tegemoet komen aan de met de renovation wave samenhangende sterke vraag aan bijkomende werknemers in heel diverse profielen in de bouwsector. De Vlaamse Renovatiestrategie 2050 schat die conservatief in op 40- tot 45.000 op de korte termijn, later verder oplopend en structureel voor drie decennia;
- Demonstratieprojecten van doorgedreven energetische renovaties. Deze demonstraties kunnen betrekking hebben op zowel nieuwe als bestaande gebouwen. Bij deze demonstraties worden nieuwe innovatieve bouwconcepten en/of materialen aangetoond. Demonstraties kunnen op verschillende niveaus plaatsvinden. Deze kunnen gaan van het niveau van een individuele woning tot op het niveau van een hele wijk. Kleinschalige demonstratieprojecten, al dan niet in regelluwe zones, kunnen eveneens worden gefaciliteerd met het oog op verdere opschaling;
- Testinfrastructuur voor nieuwe bouwconcepten of materialen;
- Circulaire bouwmaterialen & technieken: demonstratie en innovatieve pilotprojecten waarbij sloop- en bouwafval als grondstof dient voor nieuwe toepassingen in de bouwsector;
- Integrale en collectieve projecten op wijkniveau, met prioriteit voor renovatie. Daarbij hoort ook locatiebeleid door de realisatie van groei door ruimtelijke transformatie van de al ingenomen bebouwde ruimte;
- Procesbegeleiding van innovatieve collectieve projecten;
- Innovatieve samenwerkings- en financieringsmodellen met nadruk op een terugverdienmodel op lange termijn. Naast technologische innovaties kan er ook voldoende aandacht zijn voor sociale innovaties, bv. in de vorm van nieuwe investeringsvormen (energiecoöperaties, crowdfunding...);
- ...

Tertiaire gebouwen

Gezien de beperkte middelen, zullen we ons focussen op innovatieve projecten:

- Ondersteunen van innovatieve pilotprojecten;
- Demonstratieprojecten van doorgedreven energetische renovaties;
- Integrale en collectieve projecten op collectief niveau;
- Warmtenetten tussen duurzame energiebronnen en publieke gebouwen;
- Procesbegeleiding van innovatieve collectieve projecten;
- Innovatieve samenwerkings- en financieringsmodellen met nadruk op een terugverdienmodel op lange termijn;
- Pilotprojecten rond innovatieve lokale productietechnieken;

- Projecten rond het wegwerken van barrières voor innovatie demonstratieprojecten. Deze barrières kunnen zowel technologisch, logistiek als financieel worden weggewerkt;
- ...

De belangrijkste doelgroepen

Als uitvoerders van de acties binnen SD worden volgende uitvoerders beoogd:

- Kennisinstellingen (hogescholen, universiteiten,...);
- Strategische Onderzoekscentra (SOC's);
- Speerpuntclusters;
- Ondernemingen;
- Non-profit organisaties (vzw's) en sociale ondernemingen;
- (Semi-)publieke actoren;
- Sectororganisaties/federaties;
- Kenniscentra (vaak privaatrechtelijke instanties met een publieke doelstelling);
- Sociale huisvestingscentra;
- ...

De finale doelgroep van de beoogde doelgroep kan als volgt omschreven worden (indien ze niet participeren in het EFRO-project zelf):

- Ondernemingen, in het bijzonder KMO's;
- Andere kennisinstellingen;
- Sectororganisaties, kenniscentra, publieke actoren (belangrijk i.f.v. disseminatie van projectresultaten);
- (Semi-)publieke gebruikers (organisaties/instellingen) van collectieve infrastructuur;
- Bewoners van bestaande sociale woningen;
- ...

Acties m.b.t. gelijkheid, inclusie en niet-discriminatie

Nieuwe woningen moeten sinds 2006 voldoen aan de EPB-regelgeving. Na het indienen van de EPB-aangifte, krijgt de eigenaar in geval van nieuwbouw of een 'ingrijpende energetische renovatie' een Energieprestatiecertificaat Bouw (EPC Bouw) van de EPB-verslaggever. Het E-peil voor nieuwe woningen is vanaf 2021 vastgelegd op 30.

Sinds 2015 gelden eveneens specifieke eisen voor ingrijpende energetische renovaties, kortweg IER. Om bijkomende besparingen door middel van IER te realiseren en te versnellen, zal de E-peil-eis verlagen van E90 naar E70 in 2020; vanaf 2025 wordt deze op E60 gezet.

Dergelijke strenge voorwaarden zijn enerzijds noodzakelijk om de koolstofuitstoot van gebouwen verder te verlagen. Anderzijds hebben deze vereisten een ernstige impact op het kostenplaatje van een (ver)bouw(lings)project. Om dergelijke bouwprojecten voor bv jonge gezinnen betaalbaar te blijven houden is het noodzakelijk deze strenge eisen gepaard kunnen gaan met een betaalbaar project. EFRO zal bijdragen in de verdere disseminatie en demonstratie van innovatieve bouwtechnieken en materialen. Op deze manier zullen deze technieken en materialen steeds meer hun ingang vinden in een standaard bouwproject waardoor de kostprijs voor de particulier aanzienlijk zullen dalen.

We voorzien binnen het EFRO-programma specifieke acties naar sociale huurwoningen, waarbij EFRO-steun zal worden ingezet om voor een aantal projecten verder te gaan dan de klassieke renovatie en vernieuwbouw. EFRO zal hierbij de meerkost die gepaard gaat bij een hogere energetische renovatie, en dus een hoger ambitieniveau en bijhorende kostprijs, mee ondersteunen. Vlaanderen telt meer dan 168.000 sociale huurwoningen. Vele woningen uit de sociale huisvestingssector dateren nog uit de jaren 1960 & 1970 en vragen dringende energetische renovaties. De energiekosten kunnen bij sociale huurders een groot aandeel uitmaken van de totale woonlast. Door EFRO zullen verschillende van deze woningen energiezuiniger worden gemaakt, en zal de energiefactuur voor de bewoners van deze sociale woningen, dalen.

Beoogde specifieke territoria, inclusief het geplande gebruik van territoriale instrumenten

We continueren binnen het Vlaams programma de inzet van de GTI's Limburg (dat als transitieregio erkend is), West-Vlaanderen, Kempen (omwille van structurele socio-economische handicaps ten opzichte van de rest van Vlaanderen en de Vlaamse Ruit in het bijzonder en de bijzondere problematiek van de-industrialisering en bedrijfsinkrimpingen en -sluitingen als gevolg hiervan) en stedelijke duurzame ontwikkeling (met name grootsteden Antwerpen en Gent die met grotere sociale verschillen te kampen hebben en bijzondere grootstedelijke uitdagingen kennen).

Het programma besteedt bijzondere aandacht aan de stedelijke dimensie en reserveert middelen voor alle centrumsteden. Los daarvan kunnen ook kleinere steden en gemeenten projecten indienen of als projectpartner deelnemen. Steden zijn immers vervoersknooppunten, economische groeipolen en bakens voor onderwijs, onderzoek en innovatie; tegelijk worden steden sterkst geconfronteerd met uitdagingen op vlak van duurzaamheid en ook digitalisering (denk aan verkeerscongestie, luchtkwaliteit, sociale huisvesting, hitte eilanden, verzamelen van data en gebruik ervan...).

Interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties

Het verbeteren van de energieprestatie van gebouwen en hun energie-efficiëntie wordt in het Belgisch Nationaal Energie- en Klimaatplan naar voor geschoven als een van de prioriteiten. In elk van de deelstaten vormt het bevorderen van energie-efficiëntie van gebouwen een belangrijk item.

Om dit te bewerkstelligen werkt Vlaanderen op projectmatige basis samen met partners uit andere landen om verdere kennis te vergaren en best practices uit te wisselen.

Binnen het LIFE BE REEL! Project werken het Vlaamse en Waalse gewest, samen met een reeks steden, WTCB en het Kenniscentrum Vlaamse Steden, aan de versnelde implementatie van de gewestelijke renovatiestrategieën. Naast de ontwikkeling van tools (woningpas, renovatieadvies), staan demonstratieprojecten voor diepe renovatie van ruim 8500 wooneenheden, de ontwikkeling van innovatieve businessmodellen en capaciteitsopbouw centraal.

Andere vormen van samenwerkingen vinden plaats onder het Interreg 2 Seas-project Triple-A. Dit project bevordert grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederland, Frankrijk, België en het Verenigd Koninkrijk. Het doel is om het gebruik van koolstofarme technologieën door huiseigenaren te versnellen. De drie A's staan voor "Awareness", "Access" en "Adoption".

Vlaanderen participeert verder in de overlegfora Concerted Action Energy Efficiency Directive (CA EED), Concerted Action [Renewable Energy Sources Directive](#) (CA RES) and Concerted Action [Energy Performance of Buildings Directive](#) (CA EPBD), die gefinancierd worden vanuit Horizon 2020. Deze fora zorgen voor informatie-uitwisseling tussen de lidstaten en de Europese Commissie over de implementatie van de betreffende richtlijnen.

Gebruik van financieringsinstrumenten

Er zal binnen deze specifieke doelstelling geen gebruik worden gemaakt van financiële instrumenten.

2.A.2.1.2. Indicatoren

Tabel 2: Outputindicatoren								
Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
2	RSO 2.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO18	Energy: Dwellings with improved energy performance	dwellings	12	156
2	RSO 2.1	ERDF	Transitie	RCO18	Energy: Dwellings with improved energy performance	dwellings	9	107
2	RSO 2.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO19	Energy: Public buildings with improved energy performance	square metres	479	5.987
2	RSO 2.1	ERDF	Transitie	RCO19	Energy: Public buildings with improved energy performance	square metres	330	4121
2	RSO 2.1	ERDF	Meer ontwikkeld	SOI20	Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot kwaliteitsverhoging en stimulering van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie	demonstraties en pilots	1	17
2	RSO 2.1	ERDF	Transitie	SOI20	Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot kwaliteitsverhoging en stimulering van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie	demonstraties en pilots	1	12

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
2	RSO 2.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR26	Energy: Annual primary energy consumption (of which: dwellings, public buildings, enterprises, other)	MWh/year	4.672 MWh/jaar	2021	668 MWh/jaar	Monitoring van afgesloten projecten + https://www.energiesparen.be/bouwen-en-verbouwen/epb-pedia/epb-plichtig-toepassing-en-eisen/aard-van-de-werken/ier	Referentie-eis primair energieverbruik kWh/(m ² jaar): 100 kWh/(m ² jaar) (drempel om energiescore A te halen). Beoogde energieprestatie: 50 kWh/(m ² jaar) Verschil: 50 kWh/(m ² jaar) Gebaseerd op input uit een afgesloten project.

2	RSO 2.1	ERDF	Transitie	RCR26	Energy: Annual primary energy consumption (of which: dwellings, public buildings, enterprises, other)	MWh/year	4.672 MWh/jaar	2021	460 MWh/jaar	Monitoring van afgesloten projecten + https://www.energiesparen.be/bouwen-en-verbouwen/epb-pedia/epb-plichtig-toepassing-en-eisen/aard-van-de-werken/ier	Referentie-eis primair energieverbruik kWh/(m ² jaar): 100 kWh/(m ² jaar) (drempel om energiescore A te halen). Beoogde energieprestatie: 50 kWh/(m ² jaar) Verschil: 50 kWh/(m ² jaar) Gebaseerd op input uit een afgesloten project.
2	RSO 2.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR29	Climate: Estimated greenhouse emissions	tons of CO2eq/year					
2	RSO 2.1	ERDF	Transitie	RCR29	Climate: Estimated greenhouse emissions	tons of CO2eq/year					

2.A.2.1.3 Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype

Op basis van voorlopige, indicatieve budgetten. Definitief in te vullen na intra Belgische budgetverdeling

Table 4: Dimension 1 – intervention field					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.1.	042 - Renovatie ten behoeve van energie- efficiëntie van bestaande woningen, demonstratieprojecten en ondersteunende maatregelen, overeenkomstig criteria op het gebied van energie-efficiëntie	4.673.495,00
2	EFRO	Transitie	2.1.	042 - Renovatie ten behoeve van energie- efficiëntie van bestaande woningen, demonstratieprojecten en ondersteunende maatregelen, overeenkomstig criteria op het gebied van energie-efficiëntie	3.216.666,67
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.1.	045 - Renovatie ten behoeve van energie- efficiëntie of maatregelen inzake energie- efficiëntie van openbare infrastructuur, demonstratieprojecten en ondersteunende maatregelen, overeenkomstig criteria op het gebied van energie-efficiëntie.	4.673.495,00
2	EFRO	Transitie	2.1.	045 - Renovatie ten behoeve van energie- efficiëntie of maatregelen inzake energie- efficiëntie van openbare infrastructuur, demonstratieprojecten en ondersteunende maatregelen,	3.216.666,67

				overeenkomstig criteria op het gebied van energie-efficiëntie.	
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.1.	046 - Steun voor entiteiten die diensten verrichten die bijdragen aan een koolstofarme economie en bestendigheid tegen klimaatverandering, met inbegrip van bewustmakingsmaatregelen	4.673.495,00
2	EFRO	Transitie	2.1.	046 - Steun voor entiteiten die diensten verrichten die bijdragen aan een koolstofarme economie en bestendigheid tegen klimaatverandering, met inbegrip van bewustmakingsmaatregelen	3.216.666,67

Table 5: Dimension 2 – form of financing					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.1.	01 - Subsidie	14.020.485
2	ERDF	Transitie	2.1.	01 - Subsidie	9.650.000

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.1.	03 – GTI – Functionele stedelijke gebieden	2.996.878

2	ERDF	Transitie	2.1.	03 – GTI – Functionele stedelijke gebieden	7.237.500
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.1.	04 – GTI – Plattelandsgebieden	998.959
2	ERDF	Transitie	2.1.	04 – GTI – Plattelandsgebieden	2.412.500
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.1.	27 – Generiek – Functionele stedelijke gebieden	7.518.485
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.1.	28 – Generiek – Plattelandsgebieden	2.506.161

Tabel 8: Dimension 7 – Gender equality dimension					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.1.	03 - Genderneutraal	14.020.485
2	ERDF	Transitie	2.1.	03 - Genderneutraal	9.650.000

2.A.2.2. Specifieke doelstelling 2.2.: Het bevorderen van hernieuwbare energie overeenkomstig Richtlijn (EU) 2018/2001, met inbegrip van de daarin vastgelegde duurzaamheidscriteria

2.A.2.2.1 Interventie van de fondsen

Type acties

Vanuit de vaststellingen in de programmastrategie, zal het Vlaamse programma zich richten op:

- Grootschalige investeringsprojecten waarvoor binnen de bestaande steunkaders de financiële steun beperkt is omwille van budgettaire redenen. Vele van deze projecten leveren net omwille van hun grootschalige karakter een aanzienlijk bijdrage aan de Vlaamse hernieuwbare energiedoelstellingen.

Voorbeelden zouden kunnen zijn: recuperatie restwarmte vanuit de haven, recuperatie restwarmte verbrandingsoven naar de stad,... . Dergelijke grootschalige projecten kenmerken zich in een aanzienlijk langere terugverdientijd, en risicovol karakter. De kostprijs van deze projecten is vaak bijzonder groot, maar de eventuele potentiële financiële terugverdientijd spreidt zich dan vaak weer over vele tientallen jaren. Met EFRO-steun zal het mogelijk zijn om extra steun te geven t.a.v. deze beloftevolle projecten zodat een grotere hefboom kan worden gerealiseerd om de financiële haalbaarheid op kortere termijn mogelijk te maken, en het risicovolle

karakter te overbruggen. Dergelijke projecten kunnen daarnaast dienen als demonstratie, en testcase voor een latere toepassing en uitrol op grotere schaal;

- Testcases/pilootprojecten inzake hernieuwbare energie die hun potentieel hebben bewezen in eerdere kleinschaligere projecten en/of projecten waarbij hun potentieel theoretisch werd aangetoond, maar nog niet in de praktijk;
- Verdere uitrol van technologieën waarvan reeds in pilootprojecten het potentieel werd bewezen, zoals technologieën voor energieopslag en koppeling van energiesystemen, zoals bijvoorbeeld waterstof of CCU (CO₂-opvang en hergebruik). EFRO zal worden ingezet om deze projecten waarvan de realisatie aan een hoog risico blijft onderworpen, en waarvan de financiële terugverdientijd onzeker is, en/of zich spreidt over verschillende tientallen jaren;
- Wegwerken van knelpunten zodat een transitie naar een energiesysteem op basis van hernieuwbare energiebronnen mogelijk wordt gemaakt;
- De aanleg van warmtenetten tussen hernieuwbare energiebronnen en warmtevragers;
- Projecten die de recuperatie van restwarmte mogelijk maken;
- Innovatie hernieuwbare energie op piloot- en demoschaal: Naast bovenstaande technologieën die min of meer ingang hebben gevonden, zijn er ook nog andere technologieën waarvan het potentieel nog onvoldoende werd aangetoond of onderzocht. Voor deze technologieën zal EFRO-steun worden ingezet om het financiële risico meer te spreiden, en hun potentiële haalbaarheid na te gaan. EFRO kan worden ingezet om demo's of pilots te ondersteunen;
- Circulaire hernieuwbare energie Windmolens, zonnepanelen, gaan gemiddeld 20 à 25 jaar mee. De bouw en afbraak van deze installaties kost veel energie. Bovendien zijn deze vaak opgebouwd uit kostbare materialen. EFRO-steun is mogelijk voor innovatieve demonstratieprojecten die de circulariteit van deze installaties bevordert.
- ...

EFRO wordt dus in de eerste plaats ingezet op innovatieve piloot- en demonstratieprojecten. De nadruk ligt hierbij in de eerste plaats op infrastructuurprojecten. EFRO zal vooral innovatieve projecten steunen die als pionier zullen dienen voor de desbetreffende technologie.

Bij succesvolle pilots dient vervolgens voldoende aandacht te worden besteed aan disseminatie zodat tot een verdere uitrol van deze pilots kan worden overgegaan.

De belangrijkste doelgroepen

Als uitvoerders van de acties binnen deze SD worden volgende uitvoerders beoogd:

- Kennisinstellingen (hogescholen, universiteiten,...);
- Provinciale ontwikkelingsmaatschappijen;
- Bedrijventerreinbeheerders;
- Energieplatforms/coöperanten;
- Strategische Onderzoekscentra (SOC's);
- Speerpuntclusters;
- Ondernemingen;
- Non-profit organisaties (vzw's) en sociale ondernemingen;
- Publieke actoren/ (lokale) overheden;
- Sectororganisaties/federaties;
- Kenniscentra;
- Energiegemeenschappen;
- ...

Acties m.b.t. gelijkheid, inclusie en niet-discriminatie

Energie is een basisrecht voor iedereen. Met EFRO zetten we daarom in op innovatieve energiebronnen. We wensen deze beloftevolle technologieën een duw in de rug te geven. Dergelijke nieuwe technologieën zijn gekenmerkt door een onzeker karakter, en financiële return op lange termijn. Met EFRO zetten we volop in op het demonstreren van deze technologieën en het verhelpen van de mogelijke financiële risico's.

Beoogde specifieke territoria, inclusief het geplande gebruik van territoriale instrumenten

We continueren binnen het Vlaams programma de inzet van de GTI's Limburg (dat als transitieregio erkend is), West-Vlaanderen, Kempen (omwille van structurele socio-economische handicaps ten opzichte van de rest van Vlaanderen en de Vlaamse Ruit in het bijzonder en de bijzondere problematiek van de-industrialisering en bedrijfsinkrimpingen en -sluitingen als gevolg hiervan) en stedelijke duurzame ontwikkeling (met name grootsteden Antwerpen en Gent die met grotere sociale verschillen te kampen hebben en bijzondere grootstedelijke uitdagingen kennen).

Het programma besteedt bijzondere aandacht aan de stedelijke dimensie en reserveert middelen voor alle centrumsteden. Los daarvan kunnen ook kleinere steden en gemeenten projecten indienen of als projectpartner deelnemen. Steden zijn immers vervoersknooppunten, economische groeipolen en bakens voor onderwijs, onderzoek en innovatie; tegelijk worden steden sterkt geconfronteerd met uitdagingen op vlak van duurzaamheid en ook digitalisering (denk aan verkeerscongestie, luchtkwaliteit, sociale huisvesting, hitte eilanden, verzamelen van data en gebruik ervan...).

Interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties

ENOVER vormt het structurele energieoverlegplatform tussen de federale staat en de gewesten.

Binnen dit overlegplatform komen de 4 energie-administraties, de 4 kabinetten bevoegd voor energie, de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie en de Directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie van de FOD Buitenlandse Zaken samen. Onder ENOVER bestaan specifieke werkgroepen voor "energie-efficiëntie", "warmtekrachtkoppeling/warmtenetten" en "hernieuwbare energiebronnen".

Voorts vormt het Pentalateraal Energieforum het platform voor regionale energiesamenwerking in Centraal-West Europa (Benelux-DE-FR-AT-CH). Het werkt aan een betrouwbare, duurzame en geïntegreerde energiemarkt in de regio, als opstap naar een Europese markt. Het Pentalateraal Forum beoogt onder meer een versterkte samenwerking op het gebied van CO₂-reducerende waterstof, teneinde bij te dragen aan de volledige decarboniseren van het energiesysteem.

Het Benelux Energie Expertise Netwerk is een interdisciplinair netwerk van kennis en expertise in de Benelux op het gebied van energie en duurzame energievoorziening. Het maakt kennisstructuren in de Benelux inzichtelijk, presenteert en promoot ze en biedt de betrokken actoren en organisaties de mogelijkheid in contact te komen met elkaar. Het netwerk ondersteunt zo de energietransitie in de Benelux en het versterkt zijn kennisinstellingen.

Gebruik van financieringsinstrumenten

Er zal binnen deze specifieke doelstelling geen gebruik worden gemaakt van financiële instrumenten.

2.A.2.2.2. Indicatoren

Tabel 2: Outputindicatoren								
Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
2	RSO 2.2	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO22	Energy: Renewable energy capacity	MW	2	28
2	RSO 2.2	ERDF	Transitie	RCO22	Energy: Renewable energy capacity	MW	2	19
2	RSO 2.2	ERDF	Meer ontwikkeld	SOI21	Aantal weggewerkte knelpunten voor het gebruik van groene warmte en hernieuwbare energie	knelpunten	2	23
2	RSO 2.2	ERDF	Transitie	SOI21	Aantal weggewerkte knelpunten voor het gebruik van groene warmte en hernieuwbare energie	knelpunten	2	16

Table 3: Resultaatindicatoren								
-------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
2	RSO 2.2	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR32	Energy: Renewable energy capacity	MW	0	2021	56	Gebaseerd op input van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap	Input VEKA. 17 projecten voor een totaal van 3,6 Mio EUR genereren +/- 14 MW bijkomende capaciteit. 3,6 Mio EUR / 14 = +/- 250.000 EUR investering per MW bijkomende capaciteit.
2	RSO 2.2	ERDF	Transitie	RCR32	Energy: Renewable energy capacity	MW	0	2021	39	Gebaseerd op input van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap	Input VEKA. 17 projecten voor een totaal van 3,6 Mio EUR genereren +/- 14 MW bijkomende capaciteit. 3,6 Mio EUR / 14 = +/- 250.000 EUR investering per

											MW bijkomende capaciteit.
2	RSO 2.1	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR29	Climate: Estimated greenhouse emissions	tons of CO2eq/year					
2	RSO 2.1	ERDF	Transitie	RCR29	Climate: Estimated greenhouse emissions	tons of CO2eq/year					

2.A.2.2.3 Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype

Op basis van voorlopige, indicatieve budgetten. Definitief in te vullen na intra Belgische budgetverdeling

Table 4: Dimension 1 – intervention field					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.2.	052 – Overige vormen van hernieuwbare energie (waaronder geothermische energie)	4.673.495,00
2	EFRO	Transitie	2.2.	052 – Overige vormen van hernieuwbare energie (waaronder geothermische energie)	3.216.666,67
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.2.	053 - Slimme energiesystemen (met inbegrip van slimme netwerken en ICT-systemen) en de daarmee verbonden opslag	4.673.495,00
2	EFRO	Transitie	2.2.	053 - Slimme energiesystemen (met inbegrip van slimme netwerken en ICT-systemen) en de daarmee verbonden opslag	3.216.666,67
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.2.	0551 - Hoogefficiënte warmtekrachtkoppeling, efficiënte stadsverwarming en -koeling met geringe emissies tijdens de levenscyclus	4.673.495,00
2	EFRO	Transitie	2.2.	0551 - Hoogefficiënte warmtekrachtkoppeling,	3.216.666,67

				efficiënte stadsverwarming en -koeling met geringe emissies tijdens de levenscyclus	
--	--	--	--	---	--

Table 5: Dimension 2 – form of financing					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.2.	01 - Subsidie	14.020.485
2	ERDF	Transitie	2.2.	01 - Subsidie	9.650.000

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.2.	03 – GTI - Functionele stedelijke gebieden	2.996.878
2	ERDF	Transitie	2.2.	03 – GTI - Functionele stedelijke gebieden	7.237.500
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.2.	04 – GTI - Plattelandsgebieden	998.959
2	ERDF	Transitie	2.2.	04 – GTI - Plattelandsgebieden	2.412.500
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.2.	27 – Generiek - Functionele stedelijke gebieden	7.518.485
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.2.	28 – Generiek - Plattelandsgebieden	2.506.161

Tabel 8: Dimension 7 – Gender equality dimension					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.2.	03 - Genderneutraal	14.020.485
2	ERDF	Transitie	2.2.	03 - Genderneutraal	9.650.000

2.A.2.4. Specifieke doelstelling 2.4.: Het bevorderen van klimaatadaptatie en rampenrisicopreventie en weerbaarheid, rekening houdend met op ecosystemen gebaseerde benaderingen

2.A.2.4.1 Interventie van de fondsen

Type acties

Met betrekking tot waterbeheer en aanpassing aan droogte zal het Vlaamse programma onder meer de volgende type projecten steunen, vanuit de vaststellingen in de programmastrategie:

- Projecten waarbij overtollig water kan worden gerecupereerd, en ter beschikking wordt gesteld tijdens periodes van droogte en waterschaarste;
- Projecten waarbij gezamenlijke opvang van regenwater, koelwater en spoelwater tussen verschillende organisaties wordt bereikt;
- Projecten die de infiltratie van zoet water verhogen. Gesteunde projecten zorgen voor een grotere beschikbaarheid van zoet water dat vervolgens kan gebruikt worden voor industriële of agrarische toepassingen of voor drinkwaterproductie;
- Testcases/pilootprojecten inzake waterrecuperatie die hun potentieel hebben bewezen in eerdere kleinschaligere projecten en/of projecten waarbij hun potentieel theoretisch werd aangetoond, maar nog niet in de praktijk;
- Projecten inzake waterbesparing en -hergebruik bij renovatie van sociale huurwoningen;
- Projecten waarbij het behoud en de versterking van infiltratie van hemelwater, volgens de drietrapsstrategie vasthouden-bergen-afvoeren wordt bewerkstelligd;
- Innovatieve projecten inzake het hergebruik van regenwater of afvalwater;
- Projecten waarbij overstromingsgevoelige ruimte wordt ingeschakeld voor zowel de bescherming tegen overstromingen of wateroverlast in combinatie met de aanpak van droogte en waterschaarste;
- Innovatieve projecten die een circulair watergebruik mogelijk maken;
- Innovatieve projecten die waterschaarste in periodes van droogte kan inperken;
- Projecten die klimaatadaptatieve groene en blauwe infrastructuur (groen-blauwe netwerken) creëren, of verder uitbouwen. De gesteunde projecten dragen bij om verstedelijkte gebieden leefbaar te houden op het van opwarming (hitte-eilandeffect), waterhuishouding (wateropvang, -buffering en infiltratie tegen verdroging, beperking overstromingsrisico) én gezondheid en lokale leefkwaliteit. Een geïntegreerde aandacht voor de opvang van hemelwater, kwaliteitsvolle groenontwikkeling (parken) en innovatieve groenmaatregelen (verticaal groen, groendaken, ...) is daarom wenselijk om overstromingsgevaar tegen te gaan (waterbuffering) en hitte-eilanden te voorkomen.
- Innovatieve onthardingsprojecten: dit zijn innovatieve projecten waarbij in principe de combinatie wordt gemaakt van zowel onthardingsinvesteringen enerzijds, als klimaat adaptieve maatregelen zoals hierboven opgesomd (groene en blauwe infrastructuur, circulair watergebruik, multifunctioneel ruimtegebruik i.f.v. klimaatadaptatie en mitigatie,...) anderzijds.
- Demonstratieprojecten voor technologische innovaties;...

Anderzijds zal Vlaanderen ook te kampen krijgen met extremere vormen van neerslag, overstromingen en de negatieve gevolgen van een zeespiegelstijging voor met name de kust-verdediging. Hierbij is de vraag hoe urgent de nieuwe besluiten over oplossingen zijn en wanneer deze oplossingen gerealiseerd moeten zijn, gegeven het feit dat het tempo van de klimaatverandering onzeker is. Dat vraagt aan de ene kant flexibiliteit en uitstel van onomkeerbare investeringsbeslissingen (adaptieve kustverdediging), aan de andere kant zullen de kosten van het voorbereiden op extremere stijgingen van de zeespiegel/klimaatveranderingen in veel gevallen nu lager liggen dan de kapitaal- en maatschappelijke kosten voor het doorvoeren van aanpassingen op een later tijdstip. Daarom zullen we met EFRO volgende type van projecten mee ondersteunen:

- Test & demoprojecten waarbij flexibele oplossingen worden gedemonstreerd;
- Projecten waarbij infrastructuur wordt gecreëerd die multifunctioneel is, en zoveel mogelijk winst oplevert voor enerzijds mitigatie, als anderzijds adaptatie.

Deze flexibiliteit maakt het gelijktijdig mogelijk om de onzekerheid op te vangen die er in klimaatscenario's aanwezig is. Op die manier kan men vermijden dat hoge investeringen moeten gebeuren voor nog onzekere prognoses. Adaptieve maatregelen kunnen gaan van kleinschalige ingrepen om de schade van wateroverlast te beperken, bijvoorbeeld op huisniveau, tot het uitbouwen van grootschaligere maatregelen die veel water kunnen vasthouden.

- Nature based solutions: dit zijn oplossingen die zowel worden geïnspireerd, als worden ondersteund door de natuur. Deze oplossingen zijn kostenefficiënt, en dragen zowel bij aan het milieu als sociale en economische voordelen.
- Ruimteadaptatie waarbij ruimte multifunctioneel wordt ingezet: het aanpassen van de samenleving aan zowel te veel water, te weinig water, hitte, stijgende temperatuur kosten enerzijds bijzonder veel geld, maar anderzijds ook ruimte. Deze ruimte is in het dichtbevolkte Vlaanderen niet altijd voorhanden.

Overstromingsgevoelige ruimte en open ruimte die kan ingeschakeld worden voor de bescherming tegen overstromingen of wateroverlast, moeten op een onderbouwde wijze gevrijwaard worden. Een efficiënt en zuinig ruimtegebruik is hierbij essentieel. Waar mogelijk worden win-wins gezocht of gecreëerd met de aanpak van droogte en waterschaarste. Ook hier gaat om het creëren van synergiën en win-win situaties.

Het EFRO-programma Vlaanderen kan met zijn bescheiden budget niet worden ingezet om de grootschalige uitrol van standaardmaatregelen, zoals het renoveren of verhogen van zeedijken, het aanpassen van kusthavens,... vorm te geven. Het zal daarentegen wel steun bieden aan de ontwikkeling en demonstratie van innovatieve technieken die bij wijze van pilootprojecten kunnen worden uitgetest.

De belangrijkste doelgroepen

Als uitvoerders van de acties binnen SD worden volgende uitvoerders beoogd:

- Kennisinstellingen (hogescholen, universiteiten,...);
- Waterwegbeheerders;
- Beheerders waterlopen;
- Milieuorganisaties;
- Strategische Onderzoekscentra (SOC's);
- Speerpuntclusters;
- Ondernemingen;
- Non-profit organisaties (vzw's) en sociale ondernemingen;
- Publieke actoren / (locale) overheden;
- Sectororganisaties / federaties;
- Kenniscentra;
- Sociale huisvestingsmaatschappijen;
- Beheerders van openbare infrastructuur;
- ...

Acties m.b.t. gelijkheid, inclusie en niet-discriminatie

De effecten van de klimaatsverandering zijn reeds vandaag zichtbaar: wereldwijd is er een toename van extreme weersfenomenen zoals orkanen, droogtes, overstromingen en hittegolven. Dit brengt het leven en de gezondheid van miljoenen mensen wereldwijd, en vooral zij in kwetsbare posities, in gevaar.

Deze gevolgen, van een stijgende zeespiegel tot voedseltekorten, waterschaarste en migratie,... zijn ongelijk verdeeld en zijn over het algemeen groter voor kansarme mensen en gemeenschappen. De armsten onder ons worden m.a.w. het zwaarste getroffen. Volgens het rapport van het internationale klimaatpanel (IPCC) zou klimaatverandering meer dan 100 miljoen mensen in extreme armoede kunnen brengen voor het einde van de eeuw.

Eén van de gevolgen is de toenemende droogte. Daarom wordt er de laatste jaren steevast opgeroepen tot spaarzaamheid bij het gebruik van (leiding)water in de zomer. Dit is een fenomeen dat we de laatste jaren iedere zomer

meemaken. Gezien de steeds lager wordende waterstanden in Vlaanderen, zal dit fenomeen zich steeds meer manifesteren.

De prijs van drinkwater is de laatste 10 jaar met 30% gestegen. Gezien de toenemende droogte zal de prijs de komende jaren wellicht blijven stijgen. Het zijn net de mensen in kansarme posities, die deze prijstoename het zwaarste zullen voelen. Met EFRO zullen we demonstratieprojecten steunen die innovatieve wijze aan waterbesparing en -recuperatie doen. Op deze manier zal EFRO een bijdrage leveren aan het betaalbaar blijven van water voor iedereen.

Beoogde specifieke territoria, inclusief het geplande gebruik van territoriale instrumenten

We continueren binnen het Vlaams programma de inzet van de GTI's Limburg (dat als transitieregio erkend is), West-Vlaanderen, Kempen (omwille van structurele socio-economische handicaps ten opzichte van de rest van Vlaanderen en de Vlaamse Ruit in het bijzonder en de bijzondere problematiek van de-industrialisering en bedrijfsinkrimpingen en -sluitingen als gevolg hiervan) en stedelijke duurzame ontwikkeling (met name grootsteden Antwerpen en Gent die met grotere sociale verschillen te kampen hebben en bijzondere grootstedelijke uitdagingen kennen).

Het programma besteedt bijzondere aandacht aan de stedelijke dimensie en reserveert middelen voor alle centrumsteden. Los daarvan kunnen ook kleinere steden en gemeenten projecten indienen of als projectpartner deelnemen. Steden zijn immers vervoersknooppunten, economische groeipolen en bakens voor onderwijs, onderzoek en innovatie; tegelijk worden steden sterkst geconfronteerd met uitdagingen op vlak van duurzaamheid en ook digitalisering (denk aan verkeerscongestie, luchtkwaliteit, sociale huisvesting, hitte eilanden, verzamelen van data en gebruik ervan...).

Interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties

Vlaanderen werkt nauw samen met de verschillende crisiscentra in de buurlanden. Door een permanente dialoog tussen de crisiscentra bereiden we ons voor op nieuwe crisissituaties met een grensoverschrijdende impact. Deze voorbereiding krijgt vorm door gemeenschappelijke strategieën te ontwikkelen en wederzijdse bijstand te verzekeren.

Een recente vorm van internationale samenwerking die is gestart is het beheer van het grondwaterlichaam Roerdalslenk. Het milieuministerie van Nordrhein-Westfalen, de Nederlandse provincies Limburg en Brabant en de VMM (Vlaamse Milieumaatschappij) zijn een gezamenlijke (model)studie gestart over het water in het grondwaterlichaam Roerdalslenk. Er blijken diverse (grensoverschrijdende) effecten op te treden op het grondwater, als gevolg van mijnbouw en andere activiteiten.

Voor kleine grensoverschrijdende rivieren met potentiële overstromingsrisico's vindt afstemming plaats binnen bilaterale overlegstructuren. Één van deze overlegstructuren is de Maascommissie. Deze commissie heeft tot doel een duurzaam en integraal waterbeheer van het internationaal stroomgebiedsdistrict van de Maas te hanteren. De Maascommissie doet dit door extreem laagwater en grondwater in de stroomgebieden van Rijn en Maas te intensiveren. Daarbij gaat het om de thema's als waterkwantiteit, waterkwaliteit en bevaarbaarheid om in de toekomst weerbaarder te zijn tegen watertekorten.

Deze opgebouwde expertise leidde ertoe dat bijvoorbeeld rivierbeddingen in de Maasvallei werden verbreed, en een aantal dijken werden opgehoogd. Dit resulteerde in veiligere waterlopen.

Zowel in Vlaanderen als in Nederland is het besef gegroeid dat de internationale, en internationale samenwerking moet worden versterkt. Deze verdere samenwerking heeft in de eerste plaats betrekking op samenwerking tussen Duitsland, Frankrijk en België over droogte.

De Benelux zal voort nog intenser op deze grensoverschrijdende thematiek inzetten in het licht van Klimaatadaptatie en de evolutie naar een duurzame regio.

Het BEN!EX netwerk is daar een voorbeeld van. Het Benelux Energie Expertise Netwerk is een interdisciplinair kennis- en expertisenetwerk dat de kennisstructuren uit de drie lidstaten voorstelt en promoot, en onderlinge contacten tussen de betrokken actoren en organisaties faciliteert.

Gebruik van financieringsinstrumenten

Er zal binnen deze specifieke doelstelling geen gebruik worden gemaakt van financiële instrumenten.

2.A.2.4.2. Indicatoren

Tabel 2: Outputindicatoren								
Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
2	RSO 2.4	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO26	Climate: Green infrastructure adaptated to climate change	hectares	0,17	2,15
2	RSO 2.4	ERDF	Transitie	RCO26	Climate: Green infrastructure adaptated to climate change	hectares	0,12	1,48
2	RSO 2.4	ERDF	Meer ontwikkeld	SOI22	Aantal m ³ waterbeheersmaatregelen	m ²	249	3.116
2	RSO 2.4	ERDF	Transitie	SOI22	Aantal m ³ waterbeheersmaatregelen	m ²	172	2.144
2	RSO 2.4	ERDF	Meer ontwikkeld	SOI23	Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot klimaatadaptieve maatregelen	pilots	1	17
2	RSO 2.4	ERDF	Transitie	SOI23	Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot klimaatadaptieve maatregelen	pilots	1	12

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
2	RSO 2.4	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR35	Population benefiting from flood protection measures	Persons			6.455		
2	RSO 2.4	ERDF	Transitie	RCR35	Population benefiting from flood protection measures	Persons			4.443		
2	RSO 2.4	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR37	Population benefiting from protection measures against climate related natural disaster (other than	Persons			4.674		

					flood and wildfires)						
2	RSO 2.4	ERDF	Transitie	RCR37	Population benefiting from protection measures against climate related natural disaster (other than flood and wildfires)	Persons			3.217		

2.A.2.4.3 Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype

Op basis van voorlopige, indicatieve budgetten. Definitief in te vullen na intra Belgische budgetverdeling

Table 4: Dimension 1 – intervention field					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.4.	060 - Maatregelen voor aanpassing aan klimaatverandering en preventie en beheer van aan het klimaat gerelateerde risico's: overige, zoals stormen en droogte (met inbegrip van bewustmaking, burgerbescherming en rampenbestrijdings-systemen, infrastructuur en ecosysteemgerichte benaderingen)	7.010.242,50
2	EFRO	Transitie	2.4.	060 - Maatregelen voor aanpassing aan klimaatverandering en preventie en beheer van aan het klimaat gerelateerde risico's: overige, zoals stormen en droogte (met inbegrip van bewustmaking, burgerbescherming en rampenbestrijdings-systemen, infrastructuur en ecosysteemgerichte benaderingen)	4.825.000,00
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.4.	064 - Waterbeheer en bescherming van waterreserves (met inbegrip van stroomgebiedbeheer, specifieke maatregelen voor aanpassing aan klimaatverandering, hergebruik, vermindering van lekken)	7.010.242,50
2	EFRO	Transitie	2.4.	064 - Waterbeheer en bescherming van waterreserves (met inbegrip van stroomgebiedbeheer, specifieke maatregelen voor aanpassing aan	4.825.000,00

				klimateverandering, hergebruik, vermindering van lekken)	
--	--	--	--	--	--

Table 5: Dimension 2 – form of financing					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.4.	01 - Subsidie	14.020.485
2	ERDF	Transitie	2.4.	01 - Subsidie	9.650.000

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.4.	03 – GTI – Functionele stedelijke gebieden	2.996.878
2	ERDF	Transitie	2.4.	03 – GTI – Functionele stedelijke gebieden	7.237.500
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.4.	04 – GTI – Plattelandsgebieden	998.959
2	ERDF	Transitie	2.4.	04 – GTI – Plattelandsgebieden	2.412.500
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.4.	27 – Generiek – Functionele stedelijke gebieden	7.518.485
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.4.	28 – Generiek – Plattelandsgebieden	2.506.161

Tabel 8: Dimension 7 – Gender equality dimension					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.4.	03 - Genderneutraal	14.020.485
2	ERDF	Transitie	2.4.	03 - Genderneutraal	9.650.000

2.A.2.8. Specifieke doelstelling 2.8.: Het bevorderen van duurzame multimodale stedelijke mobiliteit als onderdeel van de overgang naar een koolstofneutrale economie

2.A.2.8.1 Interventie van de fondsen

Type acties

Multimodaliteit

Vanuit de vaststellingen in de programmastrategie, zal het programma concreet de volgende type projecten steunen:

- Verdere uitrol van mobipunten als bijdrage aan de modal shift en ontwikkeling van alternatieve / duurzame mobiliteitsmodi, o.m. via het voorzien van aangepaste overstapinfrastructuur, fietsenstallingen, laadpalen, ...;
- Innovatieve piloot- en demoprojecten die multimodaliteit bevorderen;
- Verdere uitrol fietssnelwegen. EFRO zal zich specifiek richten op het wegwerken van knelpunten op deze fietssnelwegen d.m.v. zogenaamde 'kunstwerken';
- Pilootprojecten inzake Intelligente vervoersystemen (ITS): Het integreren van informatie- en communicatietechnologieën in het wegvervoer met de andere vervoersmodi (slim datagedreven verkeersmanagement);
- Multimodale infrastructuurprojecten specifiek gericht op de omslag van de vrachtwagen naar meer duurzame infrastructuur zoals spoor en binnenvaart. Het Vlaamse waterwegennet beschikt over een grote reservecapaciteit. Via EFRO zullen projecten worden ondersteund die de omslag van weg naar water mogelijk maken. In het verstedelijkte Vlaanderen wordt het begrip 'stedelijke mobiliteit' ruim aanzien. De transfer van vracht van wegverkeer naar alternatieven (spoor-/waterwegen) dient ook in deze ruim te worden geïnterpreteerd. Het gaat om bijvoorbeeld (regionale) overslagcentra: de lading van een vrachtwagen of treinwagon kan overgeheveld worden naar een schip (of omgekeerd) om via het water verder te reizen naar de bestemming. We wensen met EFRO een hefboomeffect (om bvb financiële risico's te compenseren) te creëren zodat overslag van de weg naar water kan worden aangemoedigd. Er zal hierbij niet worden geïnvesteerd in basisinfrastructuur zoals 'gewone' wegen, of standaardinvesteringen in havens. We wensen een bijkomende overslag te realiseren;
- Lokale distributieprojecten zoals levering met kleinere, elektrische voertuigen; efficiënter laden en lossen, toelevering over het water, ... ;
- Projecten die de randvoorwaarden voor groene mobiliteit (elektrisch, waterstof, ...) verbeteren, bvb gericht op het toegankelijker maken van openbaar vervoer (door bv oplossingen te voorzien voor voor- en natraject);
- Wegwerken van de barrières die de overstap naar duurzame transportmodi in de weg staan;
- Pilootprojecten rond het Internet of Things. Pilootprojecten rond Internet of Things dienen in de context van pilootprojecten inzake Intelligente vervoersystemen (ITS) gezien te worden. Er is een sterke link tussen Internet of Things en Smart Mobility. IoT apparaten/sensoren kunnen bijvoorbeeld helpen om in het kader van mobiliteit routeplanning te verbeteren, efficiënte van openbaar vervoer te verhogen, optimaliseren van verkeerslichtschema's, variabele snelheidslimieten, ...
- Innovatieve mobiliteitsconcepten;
- Pilootprojecten rond Mobility as a Service;
- Innovatieve projecten die big data omzetten naar smart data op maat;
- Projecten die zowel de verbinding tussen de mobiliteitsnetwerken en -modi intern in Vlaanderen als de verbinding van de Vlaamse mobiliteitsnetwerken met deze in de aangrenzende regio's in binnen- en buitenland verbeteren;
- ...

We richten in de eerste plaats op stedelijke mobiliteit als onderdeel van de overgang naar een koolstofvrije economie en de aanknopingspunten met de landelijke gebieden. Om de resultaatgerichtheid en effectiviteit te bevorderen richt deze specifieke doelstelling zich op steden en gemeenten die een lokaal klimaatplan opgesteld hebben en wordt samenwerking met de omringende gemeenten aanbevolen. Ook andere organisaties dan steden en gemeenten

kunnen een EFRO-project uitvoeren, zolang het zwaartepunt van het project maar gelegen is in een stad of gemeente dat beschikt over een goedgekeurd klimaatsplan.

In Vlaanderen ondertekenden reeds 269 van de 300 gemeenten de burgemeestersconvenant (Covenant of Mayors). 183 gemeenten engageren zich om 20% minder broeikasgassen uit te stoten tegen 2020. 86 gemeenten engageerden zich ondertussen tot de bijgestelde, meer ambitieuze doelstelling tot het bekomen van een 40% reductie tegen 2030. Het opstellen van een goedgekeurd klimaatsplan (SEAP) vormt de volgende stap na het toetreden tot de burgemeestersconvenanten. Gezien de beperktheid van de EFRO-middelen, is EFRO-steun enkel mogelijk voor deze gemeenten die reeds over een dergelijk plan beschikken. Door te vertrekken van een dergelijk plan kan er immers sneller resultaat worden geboekt en kaderen de projecten in een groter consistent plan.

De belangrijkste doelgroepen

Als uitvoerders van de acties binnen SD worden volgende uitvoerders beoogd:

- Kennisinstellingen (hogescholen, universiteiten,...);
- Waterwegbeheerders;
- Strategische Onderzoekscentra (SOC's);
- Speerpuntclusters;
- Ondernemingen;
- Non-profit organisaties (vzw's) en sociale ondernemingen;
- Publieke actoren / (lokale) overheden;
- Sectororganisaties / federaties;
- Kenniscentra;
- ...

De finale doelgroep van de beoogde doelgroep kan als volgt omschreven worden (indien ze niet participeren in het EFRO-project zelf):

- Personen die zich verplaatsen in een stad/gemeente;
- Zwakke weggebruikers;
- Ondernemingen;
- ...

Acties m.b.t. gelijkheid, inclusie en niet-discriminatie

Verkeersarmoede treft nog steeds te veel mensen in Vlaanderen. Door verkeersarmoede worden mensen in een sociaal, of financieel zwakkere positie belet om deel te nemen aan het sociale en economische gebeuren. Met EFRO zetten we volop in op multi/combi modaliteit. Combimodaliteit zorgt ervoor dat mensen die zich in een situatie van verkeersarmoede bevinden meer en beter kunnen verplaatsen:

De Vlaamse mobiliteitsnetwerken, en modi zijn onvoldoende met mekaar verbonden. Koning auto regeert: getuige daarvan zijn onze wegen, en onze steden die te kampen hebben met een groot congestieprobleem. Bij de meeste van de multimodale verplaatsingen wordt het voor en na traject nog steeds met de auto gedaan. Een auto is echter bijzonder duur. Via EFRO zullen we projecten ondersteunen die enerzijds verschillende modi op elkaar afstemmen, en anderzijds ook efficiënter zullen gebruiken. Op deze manier zullen ook mensen die zich bevinden in een situatie van verkeersarmoede vlotter en goedkoper kunnen verplaatsen.

De fiets is wellicht de basisschakel in een multimodaal mobiliteitssysteem. De fiets verdient daarom als mobiliteitsmodus bijzondere aandacht. Fietsen is gezond en goed voor het klimaat en de stedelijke leefbaarheid. Fietsen is, wandelen buiten beschouwing gelaten, één van de meest goedkope vormen van verplaatsen. Bovendien worden fietsen op mobipunten aangeboden aan lage prijzen.

In samenwerking met de provincies werd een netwerk gedefinieerd van fietssnelwegen die verschillende functionele polen met elkaar verbinden. Via EFRO zullen we knelpunten (de zogenaamde "kunstwerken") mee verhelpen. Via de uitrol van fietssnelwegen zijn belangrijke (economische) polen met elkaar verbonden.

Beoogde specifieke territoria, inclusief het geplande gebruik van territoriale instrumenten

We continueren binnen het Vlaams programma de inzet van de GTI's Limburg (dat als transitieregio erkend is), West-Vlaanderen, Kempen (omwille van structurele socio-economische handicaps ten opzichte van de rest van Vlaanderen en de Vlaamse Ruit in het bijzonder en de bijzondere problematiek van de-industrialisering en bedrijfsinkrimpingen en -sluitingen als gevolg hiervan) en stedelijke duurzame ontwikkeling (met name grootsteden Antwerpen en Gent die met grotere sociale verschillen te kampen hebben en bijzondere grootstedelijke uitdagingen kennen).

Het programma besteedt bijzondere aandacht aan de stedelijke dimensie en reserveert middelen voor alle centrumsteden. Los daarvan kunnen ook kleinere steden en gemeenten projecten indienen of als projectpartner deelnemen. Steden zijn immers vervoersknooppunten, economische groeipolen en bakens voor onderwijs, onderzoek en innovatie; tegelijk worden steden sterkst geconfronteerd met uitdagingen op vlak van duurzaamheid en ook digitalisering (denk aan verkeerscongestie, luchtkwaliteit, sociale huisvesting, hitte eilanden, verzamelen van data en gebruik ervan...).

Interregionale, grensoverschrijdende en transnationale acties

De federale commissie fiets vormt de overlegstructuur tussen de gewesten en de federale overheid voor het nationale fietsbeleid.

Met het Brussels Hoofdstedelijk gewest wordt dit specifiek verder vorm gegeven via een structureel samenwerkingsverband fietsGEN. Dit samenwerkingsverband zet in op de realisatie van fietssnelwegen in en rond Brussel.

Ter ontsluiting van Brussel wordt er eveneens intergewestelijk samengewerkt over de afstemming van Park & Ride Combiparkings en Hoppinpunten in de Vlaamse Rand.

Binnen de BeNeLux, de regionale intergouvernementele samenwerking tussen België, Nederland en Luxemburg, en sinds 2012 officieel de Benelux Unie, wordt bijzonder veel aandacht geschonken aan samenwerking aan een duurzame mobiliteit.

Zo is er vooreerst de werkgroep 'Fiets', waar grensoverschrijdende fietsinfrastructuur aan bod komt. De mobiliteitsministers van de Benelux-landen hebben in juli 2020 een gezamenlijke politieke verklaring over fietsstimulering ondertekend. Deze verklaring werd tijdens een webinar digitaal aan de Eurocommissaris overhandigd. Middels deze verklaring werd onder andere de Europese Commissie opgeroepen om het fietsgebruik een prioritaire plaats te geven binnen het Europese Klimaatbeleid en de Duurzame Transport strategieën. De verklaring bevat gerichte acties en oproepen aan de lidstaten en aan lokale overheden. Tot slot hebben de ministers de ambitie uitgesproken om tot een grensoverschrijdende roadmap te komen in 2021.

Op het gebied van transport en logistiek is Noordrijn-Westfalen betrokken bij de strategische werkgroepen in de Benelux werkgroepen. Er vindt nauw overleg plaats over duurzame mobiliteit, bijvoorbeeld op het gebied van het fietsbeleid met inbegrip van een grensoverschrijdende infrastructuur van fietssnelwegen.

Noordrijn-Westfalen heeft verder samen met de Benelux een project opgezet binnen Mobility as a Service (MaaS). In het proefproject worden verschillende standaarden en andere afspraken binnen en tussen MaaS-systemen getest en geoptimaliseerd.

Gebruik van financieringsinstrumenten

Er zal binnen deze specifieke doelstelling geen gebruik worden gemaakt van financiële instrumenten.

2.A.2.8.2. Indicatoren

Tabel 2: Outputindicatoren								
Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
2	2.8.	ERDF	Meer ontwikkeld	RCO58	Dedicated cycling infrastructure supported	km	0,47	5,84
2	2.8.	ERDF	Transitie	RCO58	Dedicated cycling infrastructure supported	km	0,32	4,02
2	2.8.	ERDF	Meer ontwikkeld	SOI24	Bijkomende tonnage die duurzaam wordt vervoerd	tonnage	4674	58.418
2	2.8.	ERDF	Transitie	SOI24	Bijkomende tonnage die duurzaam wordt vervoerd	tonnage	3.217	40.208
2	2.8.	ERDF	Meer ontwikkeld	SOI25	Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot verbeterde stedelijke mobiliteit	pilots	1	17
2	2.8.	ERDF	Transitie	SOI25	Aantal ondersteunde demonstraties en pilots die leiden tot verbeterde stedelijke mobiliteit	pilots	1	12

Tabel 3: Resultaatindicatoren

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
2	2.8.	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR64	Annual users of dedicated cycling infrastructure	users	0	2021	8.497,26	Monitoring van afgesloten projecten	Basis historische cijfers EFRO VL OP 2014-2020. Het steunbedrag per bijkomende duurzaam vervoerde persoon werd berekend en gecorrigeerd voor inflatie.
2	2.8.	ERDF	Transitie	RCR64	Annual users of dedicated cycling infrastructure	users	0	2021	5.848.48	Monitoring van afgesloten projecten	Basis historische cijfers EFRO VL OP 2014-2020. Het steunbedrag per bijkomende duurzaam vervoerde persoon werd berekend en gecorrigeerd voor inflatie.

2	2.8.	ERDF	Meer ontwikkeld	RCR29	Climate: Estimated greenhouse emissions	tons of CO2eq/year					
2	2.8.	ERDF	Transitie	RCR29	Climate: Estimated greenhouse emissions	tons of CO2eq/year					

2.A.2.8.3 Indicatieve uitsplitsing van de programmamiddelen (EU) per interventietype

Op basis van voorlopige, indicatieve budgetten. Definitief in te vullen na intra Belgische budgetverdeling

Table 4: Dimension 1 – intervention field					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.8.	081 - Infrastructuur voor schoon stadsvervoer	4.673.495,00
2	EFRO	Transitie	2.8.	081 - Infrastructuur voor schoon stadsvervoer	3.216.666,67
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.8.	083 - Fietsinfrastructuur	4.673.495,00
2	EFRO	Transitie	2.8.	083 - Fietsinfrastructuur	3.216.666,67
2	EFRO	Meer ontwikkeld	2.8.	085 - Digitalisering van het vervoer, mede gericht op broeikasgasemissiereductie: stadsvervoer	4.673.495,00
2	EFRO	Transitie	2.8.	085 - Digitalisering van het vervoer, mede gericht op broeikasgasemissiereductie: stadsvervoer	3.216.666,67

Table 5: Dimension 2 – form of financing					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.8.	01 - Subsidie	14.020.485
2	ERDF	Transitie	2.8.	01 - Subsidie	9.650.000

Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus					
---	--	--	--	--	--

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.8.	03 – GTI - Functionele stedelijke gebieden	2.996.878
2	ERDF	Transitie	2.8.	03 – GTI - Functionele stedelijke gebieden	7.237.500
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.8.	04 – GTI - Plattelandsgebieden	998.959
2	ERDF	Transitie	2.8.	04 – GTI - Plattelandsgebieden	2.412.500
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.8.	27 – Generiek - Functionele stedelijke gebieden	7.518.485
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.8.	28 – Generiek - Plattelandsgebieden	2.506.161

Tabel 8: Dimension 7 – Gender equality dimension					
Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
2	ERDF	Meer ontwikkeld	2.8.	03 - Genderneutraal	14.020.485
2	ERDF	Transitie	2.8.	03 - Genderneutraal	9.650.000

2. Financieel plan

3.A Transfers en bijdragen

Tabel 15: Bijdragen aan InvestEU* - Niet van toepassing

	Category of regions	Window 1 (a)	Window 2 (b)	Window 3 (c)	Window 4 (d)	~~Window 5~~ ~~(e)~~	amount (f)=(a)+(b)+(c)+(d)+ ~~(e)~~
ERDF	More developed						
	Less developed						
	Transition						
	Outermost and northern sparsely populated						
ESF+	More developed						
	Less developed						
	Transition						
	Outermost						

CF							
EMFF							
Total							

*Cumulatieve bedragen voor alle bijdragen tijdens de programmaperiode

Tabel 16: Overdrachten naar instrumenten in in direct beheer of indirect beheer* - Niet van toepassing

Fund	Category of regions	Instrument 1	Instrument 2	Instrument 3	Instrument 4	Instrument 5	Transfer amount
		(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
ERDF	More developed						
	Transition						
	Less developed						
	Outermost and northern sparsely populated						
ESF+	More developed						
	Transition						

	Less developed						
	Outermost						
CF							
EMFF							
Total							

*Cumulatieve bedragen voor alle bijdragen tijdens de programmeringsperiode

Tabel 17: Overdrachten tussen fondsen in gedeeld beheer* - Afhankelijk van de intra-Belgische verdeling

		ERDF				ESF+				CF	EMFF	AMF	ISF	BMVI	Total
		More developed	Transition	Less developed	Outermost and northern sparsely populated	More developed	Transition	Less developed	Outermost						
ERDF	More developed														
	Transition														
	Less developed														
	Outermost and northern sparsely populated														
ESF+	More developed														
	Transition														
	Less developed														
	Outermost														
CF															
EMFF															
Total															

*Cumulatieve bedragen voor alle overdrachten tijdens de programmeringsperiode

Text field [3500] (justification)

3.1 Financiële toewijzingen per jaar

Tabel 10: Financiële toewijzing per jaar –Prijzen 2018													
Fund	Category of region	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2026	2027		2027	Total
							<i>Financial appropriation without flexibility amount</i>	<i>Flexibility amount</i>		<i>Financial appropriation without flexibility amount</i>	<i>Flexibility amount</i>		
ERDF	More developed	19.935.084	20.258.606	20.544.409	20.767.828	20.988.345	10.600.079	10.600.079,28	/	10.692.203	10.692.203	/	145.077.387
	Transition	13.741.000	13.964.000	14.161.000	14.315.000	14.467.000	7.306.500	7.306.500	/	7.369.500	7.369.500	/	100.000.000
	Less developed	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Outermost and northern sparsely populated	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total													245.077.387

3.2 Totale financiële toewijzingen per fonds en nationale medefinanciering

Tabel 11: Totale financiële toewijzing per fonds en nationale medefinanciering – Prijzen 2018													
Policy objective No or TA	Priority	Basis for calculation EU support (total or public)	Fund	Category of region*	Union contribution (a)=(b)+(c)+(i)	<i>Breakdown of Union contribution</i>			National contribution (d)=(e)+(f)	Indicative breakdown of national contribution		Total (g)=(a)+(d)**	Co-financing rate (h)=(a)/(g)**
						Union contribution without <i>flat rate</i> -TA pursuant to Article 30(5) (b)	Union contribution for <i>flat rate</i> TA pursuant to Article 30(5)*** (c)	<i>Flexibility amount</i> (i)		public (e)	private (f)		
1	1	Totaal	ERDF	Meer ontwikkeld	87.046.432	83.999.807	3.046.625		130.569.648			217.616.080	40%
				Transitie	60.000.000	57.900.000	2.100.000		40.000.000			100.000.000	60%
2	2	Totaal	ERDF	Meer ontwikkeld	58.030.955	55.999.871	2.031.083		87.046.432			145.077.387	40%
				Transitie	40.000.000	38.600.000	1.400.000		26.666.667			66.666.667	60%

Total ERDF			More developed	145.077.387	139.999.678	5.077.708		217.616.080			362.693.467	40%	
			Transition	100.000.000	96.500.000	3.500.000		66.666.667			166.666.667	60%	
Grand total		ERDF		245.077.387	236.499.678	8.577.708		284.282.747			529.360.134	46,30%	

* For ERDF_and ESF+: less developed, transition, more developed, and, where applicable special allocation for outermost and northern sparsely populated regions. For CF: not applicable. For technical assistance, application of categories of regions depends on the selection of the fund.

** Where relevant for all categories of region.

*** According to the percentages set out in Article 30(5), CPR

3. Randvoorwaarden

Tabel 12: Randvoorwaarden							
Randvoorwaarde	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving randvoorwaarde	Criterium	Naleving criterium	Referentie naar relevante documenten	Motivering
Effective monitoring mechanisms of the public procurement market	EFRO	Van toepassing op alle specifieke doelstellingen	Ja	Monitoring mechanisms are in place that cover all public contracts and their procurement under the Funds in line with EU procurement legislation. This requirement includes:	Ja	[500]	[1 000]
				Arrangements to ensure compilation of effective and reliable data on public procurement	Ja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ eDelta: Overheidsopdrachten registreren en opvolgen in één applicatie ▪ Handleiding eDelta ▪ Voorstelling eDelta Vereenvoudigde Registratie 	Het voorzitterscollege heeft zich geëngageerd tot een Vlaamse Overheid-brede registratie van overheidsopdrachten in de

				<p>procedures above the EU thresholds in accordance with reporting obligations under Article 83 and 84 of Directive 2014/24/EU and Article 99 and 100 of Directive 2014/25/EU.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aankondiging gebruik eDelta 	<p>toepassing eDelta. Alle overheidsopdrachten met een geraamde waarde boven de drempel van de opdracht met beperkte waarde die gelanceerd werden na 1 januari 2018, moeten geregistreerd worden. We zijn hiervoor verschillende keren naar het VzC geweest. We hebben in het najaar van 2017 en begin 2018 een aantal infosessies gegeven om het gebruik van eDelta toe te lichten. Er is ook een handleiding beschikbaar met heel veel screenshots. Het toepassingsgebied van de verplichte registratie heeft het Facilitair Bedrijf afgebakend tot entiteiten die behoren tot het toepassingsgebied van het kaderdecreet Beter Bestuurlijk Beleid.</p>
--	--	--	--	--	---	---

				<p>Arrangements to ensure the data cover at least the following elements:</p> <p>a. Quality and intensity of competition: names of winning bidder, number of initial bidders and contractual value;</p> <p>b. Information on final price after completion and on participation of SMEs as direct bidders, where national systems provide such information.</p>	Ja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ eDelta ▪ Handleiding eDelta ▪ Gegevensdelingsplatform (MAGDA) 	<p>Gebruikers moeten per fase gegevens registreren. Ze worden gevraagd naar volgende gegevens:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Gegevens van de overheidsopdracht (titel, cpv, plaatsingsprocedure, percelen...) o Gegevens over duurzaamheid en innovatie (opgelet, vragen in herziening) o Gegevens over de ontvangen offertes (inschrijver, offertebedragen, beoordeling) o Gegevens over hoeveel er finaal besteed werd op het einde van de opdracht / het perceel <p>Voor de gegevens van de ondernemingen, wordt er bij eDelta een</p>
--	--	--	--	--	----	---	--

							<p>koppeling gelegd met MAGDA. Een gebruiker kan dus aan de hand van de naam of het KBO-nummer de juiste onderneming selecteren.</p> <p>Voor KMO-participatie is er einde vorig jaar een project opgezet met Agentschap Informatie Vlaanderen om aan de hand van een MAGDA-dienst na te gaan welke van de inschrijvers een KMO is. Dit project is nog in de testfase. Momenteel zijn dus nog geen data beschikbaar. We verwachten wel deze jaarhelft de gegevens nog in onze rapporten te kunnen verwerken.</p>
				Arrangements to ensure monitoring and analysis of the	Ja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Afdeling 9 van het bestuursdecreet 	Afdeling 9 van het Bestuursdecreet bepaalt dat de departementen, IVA's en

				<p>data by the competent national authorities in accordance with Article 83 (2) of Directive 2014/24/EU and Article 99(2) of Directive 2014/25/EU.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Leidraad interne controle /organisatiebeheersing Vlaamse Overheid ▪ Controleactoren: Rekenhof, Inspectie van Financiën, Audit Vlaanderen ▪ Klachteninstanties: Ombudsdienst, Raad van State, hoven en rechtbanken 	<p>EVA's moeten instaan voor hun organisatiebeheersing. Daarnaast zijn verschillende controleactoren actief, met name het Rekenhof, de Inspectie van Financiën en Audit Vlaanderen. Klachten kunnen worden ingediend bij de bevoegde bestuursinstantie, de Ombudsdienst, de Raad van State en de hoven en rechtbanken.</p>
				<p>Arrangements to make the results of the analysis available to the public in accordance with article 83(3) of Directive 6180/21 ADD 1 AFG/MP/sh 37</p>	Ja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ KB 15 april 2018 ▪ Toezichtsrapport inzake de overheidsopdrachten en de consessies België 2018 	<p>Het KB van 15 april 2018 stelt de FOD Kanselarij van de Eerste Minister aan als aanspreekpunt in de zin van artikel 83 (5) Richtlijn. Deze entiteit coördineert de opmaak van het toezichtsrapport. Dit toezichtsrapport wordt gepubliceerd op hun website. De onder punt 3 vermelde</p>

				ANNEX ECOMP.2 EN 2014/24/EU and Article 99(3) Directive 2014/25/EU.			controleactoren publiceren eveneens rapporten op hun websites.
				Arrangements to ensure that all information pointing to suspected bid- rigging situations is communicated to the competent national bodies in accordance with Article 83 (2) of Directive 2014/24/EU and Article 99 (2) of Directive 2014/25/EU.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Art. 36 §5 KB Plaatsing ▪ Gids over bid rigging 	Art. 36 §5 KB Plaatsing be- paalt dat offertes die wor- den geweerd omwille van abnormale prijzen moeten worden gemeld bij de Belgi- sche Mededingingsautori- teit. De BMA stelt ook een gids over bid rigging ter be- schikking van aanbeste- ders.
Tools and capacity for effective	EFRO	Van toepassing op		Managing authorities have the tools and capacity			

application of State aid rules		alle specifieke doelstellingen		to verify compliance with State aid rules:			
				For undertakings in difficulty and undertakings under a recovery requirement.	Ja	<p><u>Bedrijven waarvan een terugvordering wordt geëist (terugvordering van staatssteun)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Decreet tot regeling van de invordering van niet-fiscale schuldvorderingen voor het Vlaamse Gewest en de instellingen die eronder ressorteren. <p><u>Bedrijven in moeilijkheden</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Graydon risico-analyse 	<p>Voor de eventuele terugvordering van toegekende steun kan beroep gedaan worden op de CIC. Haar taak omvat de invordering van onbetwiste en opeisbare niet-fiscale schuldvorderingen van zowel het Vlaamse Gewest als de Vlaamse Gemeenschap, en de instellingen die eronder ressorteren. Ze is opgericht om de invorderingsexpertise te centraliseren, en treedt op wanneer bepaalde sommen niet meer geïnd kunnen worden door de</p>

						<ul style="list-style-type: none"> ▪ Controle nieuwe/jonge bedrijven: <p>Voor nieuw opgerichte bedrijven (nog geen Graydon analyse mogelijk), jonge bedrijven (spin-offs) worden bijkomende controles uitgevoerd. Dit bijkomend onderzoek wordt uitgevoerd op het financieel plan (als onderdeel van het business plan).</p>	<p>behandelende administraties.</p> <p>Als basiscontrole wordt een Graydon analyses uitgevoerd.</p> <p>Indien pas recent opgericht dan zijn nog geen jaarrekeningen beschikbaar en is de Graydon analyse dus minder relevant.</p> <p>Hierbij worden volgende punten in acht genomen: de fondsen die het bedrijf reeds wist te verzekeren en nog voorziet</p>
--	--	--	--	--	--	---	---

							<p>gedurende de projectperiode (kapitaal, leningen, ...); de inkomsten (en uitgaven) die het bedrijf budgetteert gedurende de projectperiode, en de realiteitszin ervan. Hierbij wordt nagegaan (i) of de kosten en de opbrengsten van het project al dan niet verrekend zijn in dit financieel plan en (ii) of er additionele middelen nodig zijn om de cash/thesaurie positie van het bedrijf positief te houden tijdens de projectperiode.</p> <p>Opmerking: bijkomende onderzoek kan ook aangewezen zijn indien het een organisatie betreft die geen jaarrekeningen</p>
--	--	--	--	--	--	--	---

							neerlegt, zoals bijvoorbeeld een kleine vzw.
				Through access to expert advice and guidance on State aid matters, provided by State aid experts of local or national bodies.	Ja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Staatssteunanalyse EFRO ▪ Informatie rond staatssteun EFRO 	In het kader van het EFRO-programma gebeurt de algemene toepassing van de staatssteunregels op projectniveau aan de hand van een checklist. Zowel de eerste- evenals de tweede- lijnscontrole zien toe op een controle van de correcte toepassing van de staatssteunwetgeving. Bij een aanmeldingsdossiers en toepassing van de regels in complexe dossiers wordt beroep gedaan op de staatssteunexpert van de stafdienst van het Agentschap Ondernemen, waarvan de EFRO-entiteit deel van uitmaakt.

Effective application and implementation of the EU Charter of Fundamental Rights	EFRO	Van toepassing op alle specifieke doelstellingen		Effective mechanisms are in place to ensure compliance with the EU Charter of Fundamental Rights which include:		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Overzicht van toepassing EU-handvest in België door Het Europees Bureau voor de Grondrechten (Fundamental Rights Agency (FRA)) 	
				Arrangements to ensure compliance of the programmes supported by the Funds and their implementation with the relevant provisions of the Charter.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Projectovereenkomst promotoren 	Er zal een nieuw artikel worden toegevoegd aan de projectovereenkomst waarin promotoren aangeven dat de acties die ze ondernemen in het kader van hun project verenigbaar zijn met het EU-Handvest van de grondrechten.
				Reporting arrangements to the monitoring committee regarding cases of non-compliance of operations	Ja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reglement van orde Comité van Toezicht > Aan artikel 3(1) zal volgende item worden toegevoegd: 'verenigbaarheid acties programma met Handvest van grondrechten' 	Tweejaarlijks jaar zal de verenigbaarheid van acties binnen het EFRO-programma 2021-2027 met het Handvest van de grondrechten worden nagegaan

				supported by the Funds with the Charter and complaints regarding the Charter submitted in accordance with the arrangements made pursuant to Article 63(6) CPR.			door het Comité van Toezicht.
Implementation and application of the United Nations Convention on the rights of persons with disabilities (UNCRPD) in accordance with Council Decision 2010/48/EC	EFRO	Van toepassing op alle specifieke doelstellingen		A national framework to ensure implementation of the UNCRPD is in place that includes:			
				Objectives with measurable goals, data collection and		<u>Meetbare doelstellingen:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Open coördinatie-medthode (OCM) (2011) 	OCM moet ervoor moet zorgen dat integratie van een gelijkenkansenperspectief (waaronder die voor mensen met een handicap) gerealiseerd wordt in elk

				monitoring mechanisms.		<p>Gegevensverzameling _____ en toezichtmechanismen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Periodiek rapport België UNCRPD (2011) ▪ Slotopmerkingen periodiek rapport België (2014) ▪ Alternatief verslag Belgian Disability Forum (BDF) (2014) ▪ Mid-term-evaluatie van UNCRPD door BDF (2017) ▪ Verslag door BDF in aanloop naar 2^e periodiek rapport België UNCRPD (2019) 	<p>Vlaams bevoegdheidsdomein. De OCM werkt met cyclussen van 4 jaar waarin telkens een doelstellingenkader wordt vastgelegd. Binnen de 6 maanden na het opstellen van zo'n doelstellingenkader dient dit vertaald te worden naar concrete actieplannen.</p> <p>Voorlopig is er nog geen tweede periodiek verslag over de naleving van de UNCRPD in België beschikbaar. Vandaar dat een aantal documenten werden toegevoegd van belangenorganisaties die sinds het eerste periodieke verslag een eigen evaluatie hebben gemaakt van de naleving van de UNCRPD in België.</p>
--	--	--	--	------------------------	--	---	---

						<ul style="list-style-type: none"> ▪ 'list of issues' door Comité van de rechten van Personen met een handicap ter voorbereiding van het tweede en derde periodieke verslag. (2019) 	
				<p>Arrangements to ensure that the accessibility policy, legislation and standards are properly reflected in the preparation and implementation of the programmes.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Projectovereenkomst promotoren ▪ Richtlijnen redacteurs VLAIO.be 	<p>Er zal een nieuw artikel worden toegevoegd aan de projectovereenkomst waarin promotoren aangeven dat de acties die ze ondernemen in het kader van hun project verenigbaar zijn met het EU-Handvest van de grondrechten.</p> <p>Met EFRO proberen we onze communicatie zo toegankelijk mogelijk te maken. We volgen hierbij de AnySurfer proef richtlijnen van VLAIO en de Vlaamse Overheid.</p>

				<p>Reporting arrangements to the monitoring committee regarding cases of non-compliance of operations supported by the Funds with the UNCRPD and complaints regarding the UNCRPD submitted in accordance with the arrangements made pursuant to Article 63(6) CPR.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reglement van orde Comité van Toezicht > Aan artikel 3(1) zal volgende item worden toegevoegd: 'verenigbaarheid acties programma met Handvest van grondrechten' > Aan artikel 3(1) zal volgende item worden toegevoegd: 'verenigbaarheid acties programma met UNCRPD' 	<p>Tweejaarlijks zal de verenigbaarheid van acties binnen het EFRO-programma 2021-2027 met het UNCRPD worden nagegaan door het Comité van Toezicht.</p>
--	--	--	--	--	---	---

Thematische randvoorwaarden

Tabel 12: Randvoorwaarden							
Randvoorwaarde	Fonds	Specifieke doelstelling	Naleving randvoorwaarde	Criterium	Naleving criterium	Referentie naar relevante documenten	Motivering
Good governance of national or regional smart specialisation strategy	EFRO	Het ontwikkelen en versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en het invoeren van geavanceerde technologieën Het ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap	Ja	Smart specialisation strategy(ies) shall be supported by:	Ja	[500]	[1 000]
				Up-to-date analysis of challenges for innovation diffusion and digitalisation	Ja	Strategische onderzoekscentra Departement EWI (ewi-vlaanderen.be)	In het Vlaamse innovatielandschap zijn verschillende actoren betrokken bij de uitvoering van de Slimme Specialisatie Strategie, waarbij de Strategische Onderzoekscentra

						<p>Speerpuntclusters Agent-schap Innoveren en Ondernemen (vlaio.be)</p>	<p>(SOC's) en de Speerpuntclusters de belangrijkste zijn. De vier domeinen van de SOC's en de 6 thema's van de Speerpuntclusters vormen samen de 10 prioritaire domeinen van de Slimme Specialisatiestrategie.</p> <p>Deze initiatieven (SOC's en SPC's) zijn er op gericht om bottum up noden inzake kennisdiffusie en digitalering te kunnen traceren, inventariseren en remediëren. Deze initiatieven zijn gekenmerkt door een sterk link tussen kennisinstellingen en ondernemers(organisaties).</p> <p>Zodoende kan in kaart worden gebracht hoe innovatieve toepassingen het best worden verspreid naar ondernemingen en kan worden ingegrepen wanneer dit niet naar behoren gebeurt.</p>
--	--	--	--	--	--	---	---

				Existence of competent regional / national institution or body, responsible for the management of the smart specialisation strategy	Ja	Slimme specialisatie Departement EWI (ewi-vlaanderen.be) EU-platform Departement EWI (ewi-vlaanderen.be) Thematic Platforms Map - Smart Specialisation Platform (europa.eu)	<p>Het Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO) en het Department Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) bundelen de krachten binnen een comité dat invulling gaf aan de Vlaamse Innovatiestrategie voor het S3-beleid. De strategische nota die hier het resultaat van was (geactualiseerde Slimme Specialisatie Strategie, april 2019), werd gevalideerd door de Stuurgroep van het Vlaamse Europaplatform en blijft voor de toekomst, samen met de bijhorende operationele nota, het uitgangspunt voor het komende EFRO-programma 2021-2027. Het Departement EWI volgt voor de Vlaamse Slimme Specialisatiestrategie de opportuniteiten op voor de belanghebbende innovatie-actoren in een aantal thematische slimme</p>
--	--	--	--	---	----	---	---

							specialisatieplatformen (TSPP) van DG REGIO om de Vlaamse clusterdomeinen beter te positioneren en te connecteren in EU waardeketens, gericht op groei, jobs en relance.
				Monitoring and evaluation tools to measure performance towards the objectives of the strategy	Ja	SPEURGIDS Departement EWI (ewi-vlaanderen.be) Cijfers & indicatoren Departement EWI (ewi-vlaanderen.be) Speerpuntclusters Agentschap Innoveren en Ondernemen (vlaio.be) (doorklikken naar clusterpacten)	De uitrol van de Vlaamse Slimme Specialisatie Strategie is gekoppeld verschillende (beleids)initiatieven, vnl. SOC's en SPC's. Ieder initiatief heeft een eigen monitoringssysteem. Zo worden de SOC's geëvalueerd aan de hand van vooropgestelde strategische en operationele doelstellingen en Key Performance Indicatoren die werden opgenomen in de convenant die werd afgesloten met de Vlaamse Regering. Het monitoringsproces wordt opgevolgd door het Departement EWI. De resultaten van deze monitoring worden via diverse kanalen

							gepubliceerd (indicatorenboek, speurgids, VARIO-adviezen). De Speerpuntclusters worden gemonitord d.m.v. clusterpacten, afgesloten met de Vlaamse Regering.
				Functioning of stakeholder co-operation ("entrepreneurial discovery process")	Ja	https://www.s3vanguardinitiative.eu/partners/flanders https://www.ewi-vlaanderen.be/evenementen	SOC's ontwikkelen samen met andere relevante stakeholders gezamenlijke roadmaps om transitie en valorisaties van innovatieve toepassingen te versnellen. Zodoende leveren de SOC's een bijdrage aan het Vlaamse ecosysteem tussen kennisinstellingen en ondernemingen. Vlaamse triple helix stakeholders (waaronder SOC's) werden eveneens betrokken in het entrepreneurial discovery process van het interregionaal ecosysteem, zoals piloot- en demonstratie-acties van het Vanguard Initiatief en TSPF Platformen.

							Bij speerpuntclusters maakt het entrepreneurial discovery process inherent deel uit van de werking. Speerpuntclusters hebben de ambitie de match te zijn tussen kennisinstellingen en ondernemingen en ondernemingen onderling. Hiertoe worden contactmomenten en specifieke matchmaking acties voorzien.
				Actions necessary to improve national or regional research and innovation systems, where relevant	Ja	Moonshot: Vlaanderen CO2-arm in 2050 Agentschap Innoveren en Ondernemen (vlaio.be)	Verdere afstemming en wisselwerking tussen SOC's en de Speerpuntclusters en de SPC's onderling is een belangrijk aandachtspunt. Dit met oog op de capaciteitsopbouw voor transitie en ecosystemen, zodat de clusters nog beter kunnen inspelen op het spanningsveld tussen de onderzoeksroadmap en de economische noden van de industrie op het vlak van valorisatie van innovaties (met oog op duurzame groei en

							<p>jobcreatie). Binnen de werking van de speerpuntclusters is de onderlinge afstemming en samenwerking eveneens een belangrijk aandachtspunt. Een concretisering hiervan is het Moonshot initiatief. Het Moonshot initiatief is een toekomstgericht industrieel innovatieprogramma, opgestart door de Vlaamse overheid in 2019. Het programma ambitieert een CO2-neutrale industrie. Binnen dit initiatief werken Vlaamse kenniscentra, overheid en industrie samen aan doorbraaktechnologieën die vanaf 2040 moeten zorgen voor klimaatvriendelijke productieprocessen. Het Moonshot initiatief kadert binnen het Vlaamse clusterbeleid en wordt gedragen door alle erkende speerpuntclusters, waarbij één</p>
--	--	--	--	--	--	--	---

							cluster, m.n. Catalisti (duurzame chemie) de lead neemt.
				Where relevant, actions to support industrial transition.	Ja	Moonshot: Vlaanderen CO2-arm in 2050 Agentschap Innoveren en Ondernemen (vlaio.be)	De betrokkenheid van de SOC's bij het S3 Entrepreneurial Discovery Process is een belangrijke succesfactor om het innovatie-ecosysteem (triple / quadruple helix) voor transitiegerichte industriewaardeketens te ontwikkelen rond de technologische sterkten / troeven. Synergiën met EU-projecten / roadmaps / pilotacties waar SOC's actief in zijn, kunnen een belangrijke hefboom zijn om efficiënter krachten te bundelen rond innovatieve business cases voor industriële transities. Speerpuntclusters kunnen eveneens bijdragen aan industriële transitie omdat deze een groep bedrijven kunnen aligneren qua visie en middelen

							beschikbaar hebben om projectmatig aan transitie te werken. Ook het Moonshot initiatief (zie hoger) past in het streven naar een duurzame industriële transitie.
				Measures for enhancing cooperation with partners outside a given Member State in priority areas supported by the smart specialisation strategy.	Ja	Thematic Platforms Map - Smart Specialisation Platform (europa.eu) (doorklikken naar Vlaanderen) https://errin.eu/members/flanders-government-department-economy-science-and-innovation-ewi https://www.flandersinvestmentandtrade.com/en/flanders-accelerates	Positionering van Vlaamse kennisspelers in de strategische waardeketens kan versterkt worden door internationale samenwerking bij het delen van infrastructuur, kennis, knowhow in proeftuinen,... bijvoorbeeld in het kader van het Vanguard Initiatief, het stimuleren van kennisdeling in TSSP platformen en partnerschappen, uitwisseling van best practices tussen regio's, het openstellen van regionale instrumenten naar buitenlandse kennisinstellingen, interregionale innovatie investeringen,... Al deze initiatieven kunnen bijdragen

							tot een verdere capaciteitsopbouw. Hiervoor wordt aansluiting gezocht bij programma's zoals Digital Europe, Horizon EU, Invest EU,... Specifiek voor de Speerpuntclusters wordt in samenwerking met Flanders Investment & Trade (FIT) een model opgemaakt voor de internationalisering van clusters.
Strategic policy framework to support energy efficiency renovation of residential and non-residential buildings	EFRO	Het bevorderen van energie-efficiëntie en het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen		A national long term renovation strategy to support the renovation of the national stock of residential and non-residential buildings is adopted, in line with the requirements of	Ja	Vlaamse langetermijnrenovatie-strategie gebouwen 2050.pdf (energiesparen.be)	Deze nationale strategie wordt voorgegeven door de LANGETERMIJNSTRATEGIE VOOR DE RENOVATIE VAN VLAAMSE GEBOUWEN

				<p>Directive 2018/844 amending Directive 2010/31/ EU on the energy performance of buildings, which:</p> <p>a. Entails indicative milestones for 2030, 2040 and 2050</p> <p>b. Provides an indicative outline of financial resources to support the implementation of the strategy</p> <p>c. Defines effective mechanisms for promoting</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				investments in building renovation			
				Energy efficiency improvement measures to achieve required energy savings	Ja	nekp-finaal-plan.pdf (nationaal-energieklimaatplan.be)	Deze maatregelen worden omvat in het Nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 - hoofdstukken 2.2. Dimensie energie-efficiëntie (doelstellingen en streefcijfers), en 2.3. Dimensie energie-efficiëntie (beleidslijnen en maatregelen)
Governance of the energy sector	EFRO	Het bevorderen van energie-efficiëntie en het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen Het bevorderen van hernieuwbare energie overeenkomstig Richtlijn (EU) 2018/2001, met inbegrip van de daarin		The National Energy and Climate Plan is notified to the Commission, in accordance with the provisions of Article 3 of Regulation No 2018/1999 and in consistency with the long-term greenhouse gas	Ja	nekp-finaal-plan.pdf (nationaal-energieklimaatplan.be)	België heeft een nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 - hoofdstukken 2.2. Dimensie energie-efficiëntie (doelstellingen en streefcijfers), en 2.3. Dimensie energie-efficiëntie (beleidslijnen en maatregelen) Dat voldoet aan deze voorwaarden.

		vastgelegde duurzaamheidscriteria		emission reduction objectives under the Paris Agreement and includes:			
				All elements required by the template in Annex I of that Regulation	Ja	nekp-finaal-plan.pdf (nationaal-energieklimaatplan.be)	België heeft een nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 - hoofdstukken 2.2. Dimensie energie-efficiëntie (doelstellingen en streefcijfers), en 2.3. Dimensie energie-efficiëntie (beleidslijnen en maatregelen) Dat voldoet aan deze voorwaarden.
				An outline of envisaged financial resources and mechanisms for measures promoting low-carbon energy	Ja	nekp-finaal-plan.pdf (nationaal-energieklimaatplan.be)	België heeft een nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 - hoofdstukken 2.2. Dimensie energie-efficiëntie (doelstellingen en streefcijfers), en 2.3. Dimensie energie-efficiëntie (beleidslijnen en maatregelen)

							Dat voldoet aan deze voorwaarden.
Effective promotion of the use of renewable energy across sectors and across the EU	EFRO	Het bevorderen van hernieuwbare energie overeenkomstig Richtlijn (EU) 2018/2001, met inbegrip van de daarin vastgelegde duurzaamheidscriteria		Measures are in place which ensure:	Ja	nekp-finaal-plan.pdf (nationaal-energieklimaatplan.be)	België heeft een nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 - hoofdstukken 2.2. Dimensie energie-efficiëntie (doelstellingen en streefcijfers), en 2.3. Dimensie energie-efficiëntie (beleidslijnen en maatregelen) Dat voldoet aan deze voorwaarden.
				Compliance with the 2020 binding national renewable energy target and with this share of renewable energy as a baseline up to 2030 or having taken additional	Ja	nekp-finaal-plan.pdf (nationaal-energieklimaatplan.be)	België heeft een nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 - hoofdstukken 2.2. Dimensie energie-efficiëntie (doelstellingen en streefcijfers), en 2.3. Dimensie energie-efficiëntie (beleidslijnen en maatregelen) Dat voldoet aan deze voorwaarden.

				measures in case the baseline is not maintained over any one year period in accordance with the Directive No 2018/2001/EC and Regulation No 2018/1999 on the Governance of the Energy Union and Climate Action			
				In accordance with the requirements of the Directive 2018/2001/EC and Regulation No 2018/1999 on the Governance of the Energy Union and Climate Action	Ja	nekp-finaal-plan.pdf (nationaal-energieklimaatplan.be)	België heeft een nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 - hoofdstukken 2.2. Dimensie energie-efficiëntie (doelstellingen en streefcijfers), en 2.3. Dimensie energie-efficiëntie (beleidslijnen en maatregelen) Dat voldoet aan deze voorwaarden.

				an increase of the share of renewable in the heating and cooling sector in line with in Article 23 of the Directive 2018/2001/EC			
Effective disaster risk management framework.	EFRO	Het bevorderen van klimaatadaptatie en rampenrisicopreventie en weerbaarheid, rekening houdend met op ecosystemen gebaseerde benaderingen		A national or regional disaster risk management plan, established on the basis of risk assessments, taking due account of the likely impacts of climate change and the existing climate adaptation strategies, is in	Ja	Disaster Risk Management in Belgium - 2020	'Het Besluit nr. 1313/2013/EU werd gewijzigd op 21 maart 2019. Sinds die wijziging zijn de lidstaten verplicht de EC een samenvatting te verstrekken van de relevante aspecten van hun nationale risico-identificatie en van de beoordeling van hun risicobeheersingsvermogen. Die gevraagde samenvatting moest uiterlijk op 31 december 2020 aan de Commissie verstrekt worden en vervolgens om de drie jaar en telkens wanneer er belangrijke veranderingen zijn.

				place and includes:		<p>In de samenvatting wordt er gevraagd de nadruk te leggen op de belangrijkste risico's. Daarnaast wordt er aan de lidstaten gevraagd om informatie te verstrekken over de prioritaire preventie- en paraatheidsmaatregelen die nodig zijn voor het aanpakken van de belangrijkste risico's met grensoverschrijdende gevolgen (de crossborder risico's) en de weinig waarschijnlijke risico's met ernstige gevolgen (HILP risico's).</p> <p>Op basis van de richtlijnen die de Commissie verstrekt heeft in het kader van de hoger vermelde verplichtingen, is het rapport "Disaster Risk Management in Belgium - 2020" opgesteld. Dit rapport bevat de volgende hoofdstukken:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alle relevante elementen betreffende de nationale risico-
--	--	--	--	---------------------	--	--

							<p>identificatie. Dit hoofdstuk is hoofdzakelijk gebaseerd op de geïdentificeerde belangrijkste risico's en conclusies uit de Belgische Nationale Risico Analyse (BNRA 2018-2023).</p> <p>2. Alle relevante elementen betreffende het risicobeheersingsvermogen.</p> <p>3. Het beschrijven van de prioritaire preventie- en paraatheidsmaatregelen voor het aanpakken van de belangrijkste risico's met grensoverschrijdende gevolgen (de cross border risico's) en de weinig waarschijnlijke risico's met ernstige gevolgen (HILP risico's).¹⁾ er is in 2018 de 'Belgian National Risk Assessment' (BNRA) opgesteld.</p> <p>Ook de financiering maakt hiervan deel uit.</p> <p>Het plan werd door België ingediend bij de DG's</p>
--	--	--	--	--	--	--	--

							“Directorate-General for European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations , Unit B.2 – Prevention and Disaster Risk Management”., en DG ECHO.
				A description of key risks, assessed in accordance with the provisions of Article 6(1) of Decision No 1313/2013/EU38, reflecting current and evolving risk profile with an indicative 25-35 years time-span. The assessment shall build, for climate related risks, on climate change	Ja	Disaster Risk Management in Belgium - 2020	Idem bovenstaande

				projections and scenarios.			
				Description of the disaster prevention, preparedness and response measures to address the key risks identified. The measures shall be prioritized in proportion to the risks and their economic impact, capacity gaps ³⁹ , effectiveness and efficiency, taking into account possible alternatives	Ja	Disaster Risk Management in Belgium - 2020	Idem bovenstaande
				Information on financing			

				resources and mechanisms available for covering the operation and maintenance costs related to prevention, preparedness and response			
--	--	--	--	--	--	--	--

5. Programma-autoriteiten

Tabel 13: Programma-autoriteiten			
Programma-autoriteiten	Naam van de organisatie [500]	Contactpersoon [200]	E-mail [200]
Beheersautoriteit	Agentschap Innoveren en Ondernemen	Werner Van den Stockt	Werner.vandenstockt@vlaio.be
Auditautoriteit	Nog in te vullen	Nog in te vullen	Nog in te vullen
Orgaan dat betalingen van de Commissie ontvangt	Agentschap Innoveren en Ondernemen	Werner Van den Stockt	Werner.vandenstockt@vlaio.be
Indien van toepassing, autoriteit die betalingen ontvangen van de commissie op grond van technische bijstand (Artikel 30(5))	Agentschap Innoveren en Ondernemen	Werner Van den Stockt	Werner.vandenstockt@vlaio.be

6. Partnerschap

Zoals tijdens de voorgaande programmaperiodes, wordt het partnerschapsbeginsel volledig door de Vlaamse Regering onderschreven en werd de samenwerking tussen verschillende beleidssectoren en bestuursniveaus, evenals de samenwerking met andere maatschappelijke geledingen gecontinueerd.

Het programma 2021-2027 werd, in overeenstemming met het institutioneel en wettelijk kader, opgesteld in partnerschap met alle relevante Vlaamse instanties, de (sub)regionale en lokale overheden, de economische en sociale partners, de relevante instanties die het maatschappelijk middenveld vertegenwoordigen en de kennisinstellingen.

Het kabinet van de Vlaamse Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw stond in voor de algemene coördinatie van de voorbereidingen van de toekomstige programma-periode. Het EFRO-programma werd voorbereid door het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO).

Tijdens dit voorbereidingsproces vonden een aantal consultaties en overlegmomenten plaats met de relevante Vlaamse administraties, o.a. het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie, het Departement Omgeving, het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Departement Onderwijs en Vorming, het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap en het Agentschap Binnenlands Bestuur.

Daarnaast werden er consultatierondes gehouden met de (sub)regionale en stedelijke/lokale autoriteiten, economische en sociale partners, relevante organisaties uit het maatschappelijk middenveld en kennisinstellingen rond de inhoudelijke invulling van het OP. Hierbij werd eerst bottom-up getoetst naar de belangrijkste prioriteiten en aandachtspunten. Een tweede consultatie was bedoeld voor het aftoetsen van het ontwerp van EFRO-programma en toegespitst op de accenten in de strategie, prioritair acties en bijzondere aandachtspunten rond opvolging van het OP en afstemming met andere programma's. Beide consultaties gebeurden via een schriftelijke survey, waarop elk van de stakeholders individueel input kon leveren, gevolgd door een gesprek via een videocall. Via de survey konden de stakeholders aangeven hoe ze het ontwerpprogramma algemeen beoordeelden, waarvoor ze meer aandacht wensten, welke bijkomende suggesties ze hadden rond acties en indicatoren.

Volgende stakeholders werden geïdentificeerd op basis van artikel 8 van de Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende de gemeenschappelijke bepalingen:

- Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP);
- Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG);
- Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV);
- Verenigde Verenigingen;
- Milieu- en Natuurraad (Minaraad);
- Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR);
- Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA);

Daarnaast werden er eveneens consultaties en overlegmomenten georganiseerd met de provincie Limburg, aangezien Limburg als 'transitieregio' specifieke middelen toegewezen krijgt.

Daarenboven werden organisaties betrokken uit het ruimere middenveld via informatie- en consultatiemomenten onder meer in samenwerking met VLEVA (Vlaams-Europees Verbindingsagentschap).

Uit de consultatie blijkt dat de stakeholders veel belang hechten aan EFRO en het additionele karakter ervan ten opzichte van het Vlaamse instrumentarium niet onderschat mag worden, ook al zijn de middelen verhoudingsgewijs beperkt. Globaal genomen evalueren de stakeholders het ontwerp van programma als positief, al formuleren ze ook specifieke aandachtspunten, waarvan als belangrijkste kunnen worden vermeld:

Invulling BD1 – Slim Vlaanderen

- Aandacht voor toepassingsgerichte investeringsprojecten aangevuld met werking in hogere TRL-schalen wordt algemeen erg positief ontvangen.
- Bij digitalisering niet alleen aandacht voor connectiviteit (via 5G bv.) maar ook aandacht voor toegankelijk maken, opslag en verwerking van de data, en daarmee samenhangend cyberveiligheid.

- In het algemeen, en zeker bij SD 1.3 is aandacht nodig voor de innovatievolgers om hen in het ecosysteem te trekken en naar geavanceerde innovatie te groeien. Laagdrempelige begeleiding en demonstratie is ook nodig.

Invulling BD2 – Duurzaam Vlaanderen

- Bezorgdheid dat demoprojecten rond energetische renovatie veel middelen opsorpen, hier aandacht voor *management of expectations*.
- Mogelijkheden voor verruiming in stedelijke mobiliteit, bv elektrische of waterstof mobiliteit, duurzaam OV, slim data-gedreven verkeersmanagement vergroening goederenvervoer (innovatieve en duurzame levering goederen in steden / los-en laadkades voor vervoer over water).
- Aandacht voor pilots rond innovatieve energetische toepassingen in de onderwijs- en opleidingsinfrastructuur.

Beheer Vlaamse EFRO-programma

- (Strategische) afstemming met andere subsidie-instrumenten om overlap uit te sluiten.
- Vraag om een duidelijk planning van de projectoproep, met meer tijd om voorstel in te dienen, of met een systeem van vooraanmeldingen.
- Om te anticiperen op ervaren en gekende issues (vergunningen etc.) met investerings-/infrastructuurprojecten, is het aangewezen de lancering van de infrastructurele oproepen bij aanvang van de programma-periode te plannen.

Tevens werd het ruime publiek (niet-gouvernementele organisaties, private sector, burgers, ...) geïnformeerd over de inhoud en timing van het programma 2021-2027 onder meer via de website van het Vlaamse EFRO-programma (www.efro.be).

De partners zullen ook verder nauw worden betrokken bij de implementatie, monitoring en evaluatie van het programma. De volgende actoren zijn hierbij betrokken:

- Programmasecretariaat EFRO Vlaanderen
- Comité van Toezicht
- Stuurgroepen GTI's

Programmasecretariaat:

Er wordt een centraal programmasecretariaat voorzien te Brussel (VLAIO – afdeling Europese programma's), ter ondersteuning van de Beheersautoriteit en het Comité van Toezicht. Het centraal programmasecretariaat zal terug worden ondersteund door de EFRO-contactpunten (CP) in elk van de Provinciebesturen en de twee grootsteden Gent en Antwerpen, welke zullen blijven instaan voor informatieverstrekking, projectwerving, directe begeleiding van potentiële projectpromotoren en inhoudelijke opvolging van goedgekeurde projecten. Hiertoe zal een protocol worden afgesloten tussen de Beheersautoriteit en de provincies en de betrokken steden.

Comité van Toezicht

De bevoegdheden van het Comité van Toezicht worden in artikel 40 van de Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende de gemeenschappelijke bepalingen opgesomd.

Het Comité van Toezicht (CVT) is niet verantwoordelijk voor de selectie van de projecten, maar wel voor het vastleggen van de principes over de methodologie en de criteria voor de selectie van de projecten. Het Comité van Toezicht monitort de uitvoering van het programma en komt bij elkaar om de globale voortgang van het programma te bespreken. In grote lijnen omvatten ze de opvolging van de uitvoering en evaluatie van het programma, het goedkeuren van wijzigingen aan het programma, de communicatie van het programma en het eindverslag.

Met het oog op de ambitie om het beheer, de controle en audit te vereenvoudigen en het principe van proportionaliteit, dat in de gemeenschappelijke bepalingen 2021 – 2027 is ingeschreven, worden het Vlaamse ESF en EFRO programma door één gezamenlijk CVT opgevolgd. Dat moet bijdragen tot de coördinatie en onderlinge versterking van de operationele programma's van ESF en EFRO.

Stuurgroepen GTI's

Zoals voorzien in het EFRO-programma wordt eveneens gebruik gemaakt van het instrument "Geïntegreerde territoriale investeringen" – GTI voor een geïntegreerde territoriale aanpak. Een GTI heeft betrekking op een specifiek geografisch gebied. Gezien eveneens een thematische concentratie geldt op programmaniveau, dienen de voorstellen geformuleerd binnen de GTI's ook te passen binnen de voormelde prioritaire assen van het EFRO-programma 2021-2027. Voor elke GTI wordt voorzien in een specifieke stuurgroep. Elke stuurgroep stelt een GTI-startnota op waarin, binnen de prioritaire assen van het EFRO-programma, projecten en acties worden naar voor geschoven die passen binnen de regionaal geformuleerde strategische plannen.

7. Communicatie en zichtbaarheid

Doelstellingen

Voor de periode 2021-2027 baseren we de communicatieacties op 2 doelstellingen zijnde:

- de **communicatie naar onze stakeholders intensifiëren, transparanter maken en verbeteren,**
- de **kloof met de burger dichten en bijdragen aan een positieve beeldvorming over de Europese Unie door het grote publiek meer bewust te maken** van de actieve rol van de Europese Unie en de impact van haar structuurfondsen, en in het bijzonder EFRO. Dit gebeurt onder meer door duidelijk aan te geven welke EU-doelstellingen hiermee bereikt worden en hoe dat vertaald wordt in de specifieke projecten.
- Hierbij mikken we op een toename van het Percentage Vlamingen die een positieve beeld hebben van de EU als gevolg van de communicatie acties.

Doelpubliek

Stakeholders

De Vlaamse overheid, de Europese overheid, de sectororganisaties, kennisinstellingen, andere steunprogramma's en provinciale en lokale overheden.

Potentiële promotoren

Alle organisaties, overheden en instellingen die nog geen promotor zijn.

Promotoren

Op de hoogte brengen van nieuwe oproepen, van realisaties van andere projecten en inschakelen als ambassadeurs voor EFRO.

Gebruikers, deelnemers en bezoekers

Gebruikers, deelnemers en bezoekers van EFRO-projecten.

Eigen medewerkers

Ondersteunen in hun communicatie naar promotoren toe met bedoeling werking verder te professionaliseren.

Publieke opinie

Bedoeling afstand tussen Europa en de burgers te verkleinen.

Pers

Zowel de gespecialiseerde vakpers als de pers die de burger kan bereiken.

Communicatiekanalen

Deze worden ingezet met om ons doelpubliek te bereiken en beide communicatiedoelstellingen te realiseren.

Portaalwebsite

Bundelt de verschillende Europese programma's in België en voorziet in lijn met de Europese communicatierichtlijnen een lijst van alle projecten die in België met Europese steun gerealiseerd worden.

Programmawebsite

Centraal informatiekanaal voor info over EFRO. Bij de opmaak wordt steeds vertrokken vanuit de any-surfer proof toegankelijkheidscriteria.

EFFEKT-Nieuwsbrief

De elektronische nieuwsbrief is een belangrijk instrument in de communicatie naar stakeholders over goede praktijken, nieuwe oproepen en gewijzigde regelgeving.

Sociale media

LinkedIn, Instagram en Facebook voor een constante communicatie met ons doelpubliek en gerichte campagnes. De mix kan nieuwe IT-trends volgen.

Events en meeting

Deze kunnen fysiek, hybride of online zijn en georganiseerd worden door het programma of derden en hebben de bedoeling het doelpubliek te informeren, betrekken of op te leiden.

Pers

Via 'earned' media-aandacht, door in te zetten op persberichten, mediagenieke projecten en via partnerschappen om gericht te communiceren.

Budget

Het totale budget dat voorzien wordt voor communicatie en visibiliteit voor de periode 2021 tot 2027 bedraagt 0,3 % van het totale programmabudget en ligt in lijn met de EU aanbevelingen ter zake. Jaarlijkse communicatiebudgetten volgen de ontwikkelingen van het programma (oproepen, resultaten). Een indicatieve toewijzing van middelen voor de verschillende communicatiekanalen ziet er als volgt uit: 23% website, 2% sociale media, 15% public relations, 55% evenementen, 5% publicaties.

Monitoring en evaluatie

De impact van communicatieacties zal steeds gemeten en geëvalueerd worden om waar nodig de bestaande instrumenten aan te passen om zo de kwaliteit en de impact te verhogen. De resultaatsindicatoren worden gedefinieerd in de bovenstaande doelstellingen.

Het programma voorziet een meer gedetailleerde reeks indicatoren om alle communicatie- en zichtbaarheidsacties te volgen en te evalueren en om hun prestaties voortdurend te verbeteren. Hierbij zal er aandacht zijn voor input, activiteit, output, resultaat en impact van de uitgevoerde acties, op basis van SMART geformuleerde doelstellingen.

De output wordt o.a. gemonitord a.d.h.v. aantal bezoekers op de website, de sociale media, tijdens evenementen en het aantal abonnees op de digitale nieuwsbrief.

De kwaliteit wordt o.a. gemonitord a.d.h.v. (online) bevestigingen over de tevredenheid na evenementen. Zo wordt ook afgetoetst of de boodschap is overgekomen en of burgers op de hoogte zijn van de Europese steun aan projecten.

De evaluatie van de communicatiestrategie zal deel uitmaken van de volledige programma-evaluatie. Communicatie vormt een vast agendapunt op de Comités van Toezicht waarbij steeds gerapporteerd zal worden over de voorbije en geplande communicatieactiviteiten. Daarnaast wordt tijdens de jaarlijkse evaluatievergadering met de Europese Commissie de nodige informatie verstrekt over de uitvoering van communicatieacties.

8. Gebruik van eenheidskosten, vaste bedragen, vaste percentages en financiering die geen verband houdt met kosten

Tabel 14: Gebruik van eenheidskosten, vaste bedragen, vaste percentages en financiering die geen verband houdt met kosten

Intended use of Articles 88 and 89	YES	NO
From the adoption programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on unit costs, lump sums and flat rates under the priority according to Article 88 CPR (if yes, fill in appendix 1)	☐	☒
From the adoption programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on financing not linked to costs according to Article 89 CPR (if yes, fill in Appendix 2)	☐	☒